

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

אם הייתי יודע בוודאות מה ה' רוצה ממני –
המודעות שלי היתה גולשת לעיסוק בעצמי, ביעודי ובתוכניות שלי.
עבודה לשם שמים, מתוך רגישות מתמדת לרצון ה',
צומחת רק על קרקע של אי-וודאות,
מתוך אמונה תמימה בהשגחה פרטית.

[מתוך השיעור 'לא יודע כלום']

וארא תשפ"א

אי אפשר להגיע לבית הכנסת? הרשם לקבלת נפלאות בדוא"ל: itiel@pnimi.org.il

30 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 469
ניגון מכ"ט תשרי תשפ"א

31 **"אני הוי"**
זהב שלמה
תשובת ה' על קושיית "למה הרעות?"

34 **הסיפור החסידי**
רבי ישראל אבוחצירא
אהבת ישראל של הבבא-סאלי

36 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
איזון בעבודת ה'
ונפש בהמית מול אלקית

37 **פִּאָצוֹר לְעֵלְיָם**
"עָנֵנוּ מִכָּל הָאָדָם"
שְׁעוֹר בְּעֵנְיָה מִחַטָּא רַבְּנֵי זְרֻבָּבֵל זִנְשָׁא

04 **תגובה-יזומה-תגובה**
נקודה מעובדת
האיזון הנכון בין תגובה תמימה
להנהגת ה' ליזומה מלאת בטחון מצדנו

05 **לא יודע כלום**
שיעור במאמרי אדה"ז הקצרים
מעלת עבודת ה', יראה, אמונה ובטחון
מתוך חסרון הידיעה

16 **סוד שם צבאות**
מאמר 'באתי לגני' אות י'
המשכת אור האצילות לעולמות
התחתונים ותיקון הברית בשם צבאות

28 **לשחק עם השטות והשקר**
נועם אלימלך
ירידת הצדיק ממדרגתו
על מנת להעלות את הבעל-עבירה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל הקוראים היקרים. שבת **פרשת וארא** הגיעה ואתה גלין **נפלאות** מלא בדברי תורה, שיעורים והתוועדויות חסידיות.

השבוע בגליון:

נפתח עם **שיעור במאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים**, שנמסר לכבוד **הילולת אדמו"ר הזקן** בשבוע שעבר. במאמר, שכותרתו **'ידיעה ואמונה'**, נוגע אדה"ז בנקודה רגישה בחיי כל אחד ואחת, **איהוודאות בחיי היום-יום** ומסביר שדווקא איהוודאות היא שמאפשרת לנו לעבוד את ה' באמת, מתוך ההכרח התמידי להיות **קשובים לדבר ה' העולה מן המציאות**, להתבונן בו ולהשאר תמיד בתנועה נפשית של חיפוש במציאות ובנפש. בעוד הידיעה והוודאות מהי דרכי ומהו תפקידי, אפילו בעבודת ה', עלולים להפוך את העבודה ה' לפולחן אישיות הסובב סביב עצמי ו'מסתיר' את הקב"ה. בחלקו השני של השיעור, מאזן הרב את התמונה דרך ההתבוננות בדמותו של **אברהם אבינו** ובדמותו של **מנהיג ורבי** בכלל, עליו מוטל **לסייע לחסיד למצוא את שליחותו** ולפיה 'לתכנן' את חייו. **מאמר חובה לימי הקורונה!**

לכבוד י' שבט, יום **קבלת הנשיאות של הרבי מליובאוויטש** מצורף שיעור שמסר הרב אשתקד ביום היארצייט של אמו. השיעור סובב **סביב אות י'** במאמרו של הרבי הריי"צ **'באתי לגני'** ובמאמרי הרבי המבארים אותו ועוסק **בסוד השם הקדוש צבאות**, הממשיך את אור האצילות לעולמות בריאה יצירה עשיה ומכחו **אנו זוכים לבני-חיי ומזוני**. בפרק ב' של השיעור מבאר הרב את **סוד תיקון הברית** שבשם צבאות ואת סוד היחוד המתוקן בין איש ואישה הטמון בו, ומסיים בסוד **השם השתפא** - שם צבאות באתב"ש - **ש - וכ שותף הפעולה** הגלום בו, השייך במיוחד **לשנה זו ה'תשפ"א**.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

תגובה יזמה-תגובה

ויכולת תגובה מדויקת.

אכן, להליכה נדרשת גם רגל ימין – רגל של בטחון פעיל ויזום, בטחון המסמן את היעד ומתכנן את השלבים שיש לעבור בדרך אליו. מהקרקע היציבה של ההוד ("עומק תחת") יש לשאוף לעלות מעלה-מעלה, ל"עומק רום" (הנצח). ובאמת, רק מי שחי לעצמו, עסוק ביחסים המתוקנים בינו לבין קונו ותו לא, יכול להסתפק בתמימות נכונת ולחיות חיים של תגובה המשתנה בכל רגע. לעומתו, מי שלוקח אחריות ציבורית חייב להציב סדר יום ולתכנן להיכן מתקדמים. נח, שדאג רק לעצמו, יכול היה להסתפק בהיותו "צדיק תמים" ולקיים "את האלהים התהלך נח", עם ההשגחה העליונה. אך אברהם אבינו, המנהיג שפרסם אלקות בעולם, נדרש לקחת יזמה, כפי שאמר לו ה' – "התהלך לפני!" מנהיג הציבור, ראש בני ישראל, הוא רבי המתווה דרך – ומי שרוצה לצעוד לבטח ולממש את שליחותו יכול לקבל ממנו עצות, בגשמיות וברוחניות, כיצד לתכנן את חייו.

ואחרי הכל, גם לאברהם אבינו נאמר (אחרי "התהלך לפני") "והיה תמים". המנהיג האמתי, מלך ישראל, נוהג כלפי חוץ בהתנשאות על עמו, התנשאות הנותנת לו תוקף ליזום, להנהיג ולהוביל. אמנם, בפנימיותו הוא חווה שפלות עמוקה ומרגיש שכל בטחונו אינו אלא 'משחק' לפני ה' (כמאמר דוד המלך "ושחקתי לפני הוי'... והייתי שפל בעיני"). אסור לבטחון היוזם והפעיל להפוך למודעות עצמית מתנשאת ועקשנית – עליו להשאר תמיד רגיש וקשוב להנהגת ה', גמיש ופתוח לשינויים בעקבות הצלחות או כשלונות, מתוך אמונה תמימה שהכל בהשגחה פרטית. כך צועדים בתמימות ובטחון: שמאל-ימין-שמאל – תגובה-יזמה-תגובה.

עם ישראל הוא "צבאות הוי'", והצבא צועד – שמאל-ימין-שמאל. בספירות העליונות, הרגליים הצועדות הן נצח והוד (השייכות לשם הקדוש צבאות). בנפש, הכחות הפנימיים של הנצח וההוד הם בטחון ותמימות. הבטחון הוא הכח הפעיל והיזום, מתוך צפית פני עתיד והגדרת יעדים, והתמימות היא היכולת להתמסר לה' בלי כל תכניות ולהגיב נכון למה שהוא מזמן בחייו. כשם שהליכה תלויה בפעולה משולבת של שתי הרגלים, כך הליכה-התקדמות מתוקנת בעולם דורשת שילוב שני הכחות הפוכים הללו – "הלך בתם [ברגל שמאל] ילך בטח [ברגל ימין]": כמו בניב הצבאי, שמאל-ימין, ההליכה מתחילה ברגל שמאל, "הלך בתם". לכן רגל שמאל היא מנהיגת "חוש ההילוך" בספר יצירה. אנו חיים בעולם של אי-ודאות – "הכל בידי שמים", ומן השמים לא מגלים לנו איך מתנהלים הדברים, ועלינו להאמין בתמימות בהשגחה הפרטית על אף שאינה נראית לעינינו. ההוד נקרא בספר יצירה "עומק תחת" – התמימות מציבה קרקע יציבה תחת רגלינו, שומרת אותנו מליפול בתהומות הספקות והאמונות הטפלות שבני אדם נצמדים אליהן כדי לייצר יציבות-מדומה. מי שמאמין בתמימות ש"הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" מצליח לאמץ "יראת שמים" אמיתית – רגישות לשינויי ההשגחה הפרטית, המבטאים את רצון ה' ממנו בכל רגע נתון,

שיעור

שיעור במאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים

לא יודע כלום

קיצור מהלך השיעור

לכבוד הילולת **אדמו"ר הזקן** מסר הרב שיעור במאמר קצר שלו. כדרכם של מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים, המאמר מבטא בקיצור ובחריפות נקודה עמוקה, יסודית ומלהיבה. **פרק א** הוא לימוד בתוך המאמר, המסביר מדוע האדם אינו יודע את **תכלית קורות חייו** – ודווקא מתוך כך הוא יכול **לעבוד את ה'** באמת, ולא להיות שקוע ב**מודעות עצמית**. מתוך כך מלמד הרב מהי **יראת שמים** אמיתית – **הרגישות** להנהגת ה' בעולם, **'חיים עם הסיבות'** בלשונו של רבי אשר פריינד זצ"ל. **פרק ב** 'מאזן' את הדברים – העבודה המתוארת במאמר שייכת לספירת ההוד, אך בספירת הנצח כן יש מקום ל**זימה ותכנון** מתוך **בטחון עצמי** מתוקן. זהו האיזון שמתחדש אצל **אברהם אבינו**, והוא נדרש מכל מנהיג, במעגלים כאלה ואחרים. מנהיג הדור – הרבי – מנחיל את האיזון הזה גם לחסידיו, כאשר אצל מלך ישראל האמתי **אין סתירה** בין הידיעה והתכנון, הנדרשים עם ההתנשאות על העם, לבין ההודאה והבטול שהם החוויה הפנימית הקיומית שלו.

א. אמונה וידיעה (מאמר אדמו"ר הזקן) פתיחה למאמר אדמו"ר הזקן

כלל. אם כן, לכבוד כ"ד טבת, הילולת אדמו"ר הזקן, נעשה את ההמשך-ההשלמה לי"ט כסלו. שוב, כותרת הקטע היא 'ידיעה ואמונה', אבל בעצם הווארט כאן הוא מהי יראת שמים – מתאים למה שאנחנו מסבירים תמיד שיראה היא רגישות³. לא כתוב כאן בפירוש המושג "יראת שמים", אבל ההסבר שלו יוצא מכאן.

נלמד כעת מאמר קצר של אדמו"ר הזקן^א שהכותרת שלו היא 'ידיעה ואמונה'. בעצם, זו היתה אמורה להיות השיחה הראשונה בי"ט כסלו, לכבוד אדמו"ר הזקן, אך לא הגענו אליה

נרשם ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. מוצאי כ"ב טבת תשפ"א – כפ"ח.

א מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים עמ' תפג.

ב חוברת עֲדוֹן המדות עמ' 1.

ההסתר דווקא בעניני העולם מתקשרת לפירוש אדמו"ר הזקן על "אתה יודע רזי עולם" (שגם הוזכר בנפלאות השבוע¹) – שבועד "רזי תורה" גלויים גם לנו, את "רזי עולם" דווקא "אתה יודע". יש משהו ב"רזי עולם" שעמוק מ"רזי תורה".

אדמו"ר הזקן מוסיף כאן משהו מאד מענין: דהנה ר"ש ה"ל דורש טעמי דקרא ואפשר אם ה"ל ר"ש היום היה אומר טעם על כל דבר מפני מה זה פרנסתו כך וזה כך שזה ג"כ תורה שהכל בידי שמים.

מבין כל התנאים רבי שמעון מרשה לעצמו לדרוש טעמי דקרא² – לדרוש מה הטעם הפנימי של רצון ה', גם אם הוא לא מופיע במפורש בתורה. מכיון ש"הכל בידי שמים", גם הפרט הכי קטן במה שהאדם צריך לעשות בעולם הוא תורה – גם "רזי עולם" הם תורה, ובמדרגה יותר גבוהה. כנראה שהוא מפרש ש"שמים" היינו תורה, כמו "תורה מן השמים", ומכיון שהכל בידי שמים – הכל תורה. לכן, יתכן ("אפשר") שמי שיודע לדרוש את טעמי התורה הגלויה לנו יוכל לדרוש את הטעמים הנסתרים של ה'סבות' בעולם – להסביר לכל אחד למה הענין שלו בחיים, בעניני החולין, הוא להתפרנס מדבר מסוים וכו'. התורה הזו היא תורה של 'לחיות עם סבות', כמו אצל ר' אשה, כפי שאנחנו תמיד אומרים.

למה שהוא אומר שיתכן "אם היה רבי שמעון היום" יש דוגמאות אצל כמה מגדולי ישראל, דווקא בדור האחרון. יש שנים הכי

המאמר מבוסס על פסוק בקהלת – "את הכל עשה יפה בעתו גם את העלם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף"³. נפתח ברמז יפה: זהו הפסוק ה-55, **הכל**, בתוך מגלת קהלת, ומתחיל "את הכל". מתאים למגלת קהלת, שכולה בסימן "הכל" – "הכל הבל", החל מהפסוק הראשון (אחרי הכותרת), "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל".

עיקר פירוש אדמו"ר הזקן הוא על "גם את העלם נתן בלבם" ומה פירוש "מבלי אשר וגו'".

"הכל בידי שמים" – התורה שבעניני הרשות

נתחיל לקרוא בפנים:

והנה על מו"מ או שארי ענינים אמר דהנה כתיב לא ידע האדם את אשר עשה אלקים מראש ועד סוף, דהנה העולם כ"כ בהסתרה שלא ידע האדם מה יעסק,

אדמו"ר הזקן אומר שדווקא על "משא ומתן או שארי ענינים", עניני הרשות שבהם העבודה של "בכל דרכיך דעהו"⁴, כתוב שהאדם לא יודע את הנהגת ה'. עניני העולם דווקא הם בהסתרה – האדם לא מבין מה קורה, לא יודע מה בדיוק הוא צריך לעשות בחייו בעולם, ממה הוא יתפרנס ("אין אדם יודע במה משתכר"⁵). ההדגשה של

ג קהלת ג, יא.

ד משלי ג, ו.

ה פסחים נד, ב. ראה תניא אגרת הקדש כב (וכדלקמן בפנים).

בגמרא שם "אין אדם יודע במה משתכר" הוא החמישי בין

"שבעה דברים מכוסים מבני אדם". לקמן יתבאר שעיקר תורף הדרוש כאן שייך לעבודת ה' – הספירה החמישית בין שבע מדות הלב (ובכלל ספירת ה'הוד שייכת לעניני פרנסה וכלכלה – ראה חוברת "המכללה התורנית").

1 רשימות דברים (חיטריק) מדור אדה"ז אות סה; ספר הצאצאים (היילפרין) עמ' 61.

2 נוסח הידיו ביה"כ ובק"ש שעהמ"ט.

3 גליון שמות פ"א.

4 יבמות כג, א ובכ"מ.

5 ראה שיעור י"א אדר ע"ב.

כשהוא ישן, הוא ישן עם הנעלים מוכן לקפוץ מהמטה לפי פקודה. לכאורה אנחנו חילים, ורק מקבלים את הצו של ה' – ה' צריך לומר לנו מה לעשות. כאן הוא כותב שה' ברא את העולם דווקא באופן שלא נדע כלום על מה שקורה, לא נדע מה ה' רוצה מאתנו ולא נבין בבירור את "הכל בידי שמים". למה ה' עושה כך, שלא נדע?

דהנה כל א' מאמין שהכל בידי שמים

אנחנו צריכים להאמין שיש תכנית-על, שהכל מתוכנן. הקב"ה מתכנן אותנו, והוא טוב, עצם הטוב, לכן הכל יהיה טוב. אבל מה בדיוק קורה? אנחנו לא יודעים. בכל רגע צריך להיות רגיש, והרגישות הזו היא יראת שמים (כנ"ל וכדלקמן). אי אפשר לדעת מראש מה ה' רוצה מאתנו. הכוונה היא בתחום החולין, אבל כאן יוצא שחולין הם עיקר תיקון העולם.

העיקר הוא המשפט הבא,

בשבילו בחרתי בקטע הזה:

ואם ה' יודע חפץ ה' וכוונתו ממנו ה' רודף רק אח"ז מה שכוונת הבורא ממנו והי' זה הכל תכלית כוונתו לעצמו

זו פצצה. אם הייתי יודע מה ה' רוצה ממני – הייתי עושה זאת. איני מורד ברצון ה'. אדרבא, אם הייתי יודע שהענין שלי בחיים להיות חייט, להתמסר לכך וכל הזמן לתפור לאנשים בגדים – הייתי עושה רק את זה, מתוך תודעה מלאה שזהו הענין שלי בחיים, מה שהבורא רוצה ממני. מה רע בהנהגה כזו? לכאורה הכי טוב שיכול להיות, אבל הוא אומר שזהו הדבר הכי רע שיכול להיות. למה? הדעת,

אם הייתי יודע

מה ה' רוצה ממני
– הייתי עושה
זאת. אם הייתי
יודע שהענין שלי
בחיים להיות
חייט, להתמסר
לכך וכל הזמן
לתפור לאנשים
בגדים – הייתי
עושה רק את
זה, מתוך תודעה
מלאה שזהו הענין
שלי בחיים, מה
שהבורא רוצה
ממני. מה רע
בהנהגה כזו?
לכאורה הכי טוב
שיכול להיות, אבל
הוא אומר שזהו
הדבר הכי רע
שיכול להיות

גדולים שהיו מסבירים על פי תורה כל מה שקורה אתם בחיים וכל מה שקורה בעולם בכלל, כל החדשות. אצל הרוגאטשובר הכל היה סוגיות – הענין הזה לפי הירושלמי הזה והענין ההוא לפי סוגיא אחרת וכ'. יש סיפורים מפורטים איך הוא היה מסביר את הקורות לפי סוגיות בנגלה. הדוגמה השניה היא אבא של הרבי, ר' לוי'ק, שהסביר^א גם את חייו הפרטיים וכל מה שהתרחש אתו לפי טעמים נסתרים, לפי תורת הנסתר. כלומה, גם תורת הנגלה יכולה להסביר את טעמי הקורות, וכל שכן תורת הנסתר.

הידיעה – מקור למודעות עצמית

הכותרת של המאמר היא 'ידיעה ואמונה'. הווארט כאן הוא שיש מי ש'יודע ש"הכל בידי שמים", כמו רשב"י, אבל רוב האנשים, כולנו, רק מאמינים בכך, כי ה' מעלים את הנהגתו בעולם:

אך באמת הש"י עשה זאת שלא ידע האדם כלום.

זו לשון חזקה, שה' דווקא רוצה שלא נדע כלום על רצונו. פלא, הרי כל התורה שה' נתן לנו היא למסור לנו מה הוא רוצה מאתנו, כדי שנוכל לקיים את דבריו. אנחנו נכנסים לחדש שבט, בו בע"ה נמשיך ללמוד, כמו כל שנה, את המשך "באתי לגני". באות של השנה הזו (יא), מוסבר שאנחנו צבאות ה', חילים. חיל מקבל פקודות על כל צעד ושעל – כל שניה, גם

יא רשימתו הנדפסת בריש לקוטי לוי יצחק על התניא (וראה דוגמאות נוספות בלקוטי לוי יצחק אגרות קודש עמ' שפז ועמ' תכ).

עד שמניח שכלו ועושה הכל כפי הנהגת הש"י ומאמין שהכל בידי שמים ואינו מברר כלום בשכלו היהודי אומר: 'הקב"ה, אני לא יודע מה אתה רוצה, אני שם את השכל שלי בצד – זורק את השכל שלי. אני מאמין ש"שהכל בידי שמים", הכל בידיים טובות, אבל לא מנסה לברר או להביך'. החידוש הוא שאדמו"ר הזקן, מייסד חסידות חב"ד, הוא שאומר שצריך להניח את השכל בצד, לגמרי, בכל מה שנוגע לענייני עלמא דין. שוב, ענייני עלמא דין הם "רוי עולם".

הוד – תגובה לסבות

איך מתנהל מי שחי כך?
רק מה שיקרה יעשה

יש כאן יהודי שחי עם הסבות, עם "מה שיקרה", כאשר הסבה היא האות מן השמים. "הכל בידי שמים" ולפי מה שקורה – הוא מגיב. בעצם, הוא כל הזמן מגיב. אחד הווארטנים שנסביר כעת הוא היחס בין יוזם למגיב – יוזם בנצח ומגיב בהוד. בנצח יש בטחון פעיל, כח ליזום (מתוך הבטחון ש"הוא הנתן לך כח לעשות חיל"¹⁰), ובהוד הבטחון הוא סביל – "חשוב טוב יהיה טוב"¹⁰ – וההתנהלות בפועל היא תגובה למה שה' עושה בעולם (באמירת תודה ובנסיון להגיב במציאות למה שה' מזמן לי)¹¹.

מי שיוזם ומתכנן שייך לנצח – היום אומרים שיש לו אג'נדה. כמובן, אם הוא ירא שמים, רוצה לעשות את רצון ה', הוא חושב שהתכנון שלו תואם בדיוק את רצון ה'. אבל כל התורה כאן אומרת שאין אג'נדה, מתארת אחד שאין לו אג'נדה. מהתורה הזו יוצאת התמימות שאנחנו קוראים לה "תמימותו של רש"י"¹¹ –

הידיעה שלי מה ה' רוצה והעשייה שלי בהתאם, היא ישות – אני עושה זאת לעצמי! אני עובד את האדון – לעצמי. המשפט הזה, הרעיון הזה, הוא פלא. יוצא מכאן שעצם הידיעה, גם הידיעה מהו רצון ה', הוא על דרך "עץ הדעת טוב ורע"¹², מקור המודעות העצמית¹². ידיעה של משהו באופן ברור, שמתיישב אצלי, 'אני יודע', כבר מזינה את הישות שלי. מוטב לא לדעת כלום – זהו הווארט כאן. כמובן, הידיעה שהופכת למודעות עצמית היא מה שהיה קורה לרוב האנשים אם היו יודעים, אבל אם רבי שמעון היה דורש את טעמי המציאות ויודע מדוע עובר על כל אחד מה שעובר – הוא ודאי היה נשמר ממודעות עצמית. אצלו הידיעה היה חלק ממודעות אלקית או מודעות טבעית¹³.

אמונה בלי שכל

משא"כ היום שאינו יודע ומאמין שהכל בידי שמים ופעמים נדמה לו כך כוונתו ית' ממנו פעמים כך ואינו יכול ליחד בשכלו לדעת

היום יהודי מאמין שיש מי שמחזיק את העניינים, והוא חושב מה הוא רוצה ממנו – בקר אחד הוא קם עם מחשבה שה' רוצה שאהיה חייט, שזו תהיה פרנסתי, ויום אחר הוא קם עם מחשבה אחרת לגמרי. הוא לא מצליח להגיע למסקנה. אז מה הוא עושה? מה המצב אצלו בנפש?

יוצא מכאן
שעצם הידיעה,
גם הידיעה מהו
רצון ה', הוא
על דרך "עץ
הדעת טוב ורע",
מקור המודעות
העצמית

יב בראשית ב, ט.

יג כפי שעולה מכך שרק לאחר שאכלו אדם וחיה מעץ הדעת ידעו "כי עֵרְמָם הֵם" (שם ג, ז), וראה באריכות מודעות טבעית מאמר "בכל לבי דרשתיק".

יד בענין שלשת סוגי המודעות, ראה באריכות בספר הטבע היהודי.

טו דברים ח, יח.

טז אג"ק אדמו"ר הרי"צ ח"ב עמ' תקלז; ח"ז עמ' קצד.
יז סוד ה' ליראוי ש"א פ"ו (נתבאר בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' רלט ואילך); לב לדעת מאמר אמונה ובטחון פ"ב.

יח ראה מאמר בשם זה בספר תום ודעת.

עשיה לשם

שמים, ביראת
שמים, היא רק
כשאני חייב כל
רגע להתעדכן,
לחשוב מחדש,
מה ה' רוצה ממני
בחיים

הזה, המתנהלים מלמעלה, ו"חוץ מיראת שמים" הכוונה לענייני תורה ומצוות, שבהם יש לאדם בחירה. כשמסבירים כך, ככל שמכוונים ביותר דברים לשם שמים – הופכים אותם לענייני יראת שמים ונותנים מקום לזימה ולבטחון פעיל³². אבל כאן עולה פירוש חדש ועמוק: "הכל בידי שמים" היינו הקורות אותי ואילו "חוץ מיראת שמים" מתייחס לתגובה שלי, ולעצם היכולת שלי לעשות "לשם שמים". כמו שכבר אמרנו, אנחנו תמיד מסבירים שיראה היא רגישות. כאן ה"יראת שמים" היא הרגישות ביחס ל"הכל בידי שמים" – איני יודע מה ה' רוצה ממני, "הכל בידי שמים" וה' מסתיר את ההנהגה שלו, ואני צריך להיות רגיש באופן מתמיד למה שקורה.

יוצא כאן מהמאמר שעשיה לשם שמים, ביראת שמים, היא רק כשאני חייב כל רגע להתעדכן, לחשוב מחדש, מה ה' רוצה ממני בחיים. לא לדעת מראש מה אני צריך לעשות בחיים. אם אני יודע מה ה' רוצה ממני – אני מפסיק להיות רגיש, אני 'נעול' על הענין שלי ובעצם הופך להיות ממוקד בעצמי, "תכלית כוונתו לעצמו". רק כשאני יודע אני צריך להיות כל הזמן רגיש, לא לשכוח לרגע שהמיקוד צריך להיות בה' וברצונותיו, ורק כך אני יכול לפעול לשם שמים. ידוע³³ שבפרטות העבודה של "בכל דרכיך דעהו" היא למעלה מ"כל מעשיך יהיו לשם שמים"³⁴. גם כאן אפשר לומר ש"לשם שמים" עדיין מתמקד בכוונה שלי, ואילו "בכל

כג וראה לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ב (והורחב בשיעור אמונה ובטחון 4 – ו' חשון ע"ח, עיי"ש).

כד ראה לקו"ש ח"ג תרומה ס"ו, ויקהל ס"ד; ח"ו וישלח ס"ו; תשובת השנה מאמר "בכל דרכיך דעהו" פ"ג ומודעות טבעית ביאור ד (עמ' קעא ואילך, וראה שם גם בהפניות נוספות) למאמר "גולה וגאולה" (וראה גם הטבע היהודי עמ' רג).

כה אבות פ"ב מ"ב.

"אל תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו"³⁵.

מאחר שאין לו שום שכל לידע וזה לא ידע האדם מראש ועד סוף,

האדם לא יודע כלום, "מראש ועד סוף". זו תכונה של מדת ההוד, התמימות, כי הוד היינו

להודות שהדבר הוא למעלה מהשגתי, למעלה מטעם ודעת שלי³⁶. אחד שכולו הוד – הכל למעלה מהשכל שלו, ממילא אין לו שום שכל. מהו הוד? שמודה למה שקורה, מגיב למה שקורה, חי עם הסבה. בכל אופן, כפי שנסביר בהמשך, לא יכול להיות רק כך – רק תמימות בלי אג'נדה. זו תכונה של ההוד, אבל היא צריכה להתאזן עם התכונה של הנצח³⁷.

"הכל בידי שמים – חוץ מיראת שמים"

נוסיף כאן נקודה חשובה: כשאדמו"ר הזקן אומר "הכל בידי שמים" הוא מתכוון, כמובן, למאמר חז"ל "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים"³⁸. הוא לא מזכיר במאמר את הסיפא, "חוץ מיראת שמים", אבל ברור ש"הכל בידי שמים" הוא כדי להגיע ל"חוץ מיראת שמים". בדרך כלל אנחנו מבינים ש"הכל בידי שמים" היינו ענייני הרשות, הקורות בעולם

יט רש"י על דברים יח, יג.

כ בכ"מ בחסידות. ראה סוד ה' לראיו ש"א פ"א (ונתבאר בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' רמז ואילך).

כא וכמה רמזים: נצח הוד בטחון תמימות יזמה תגובה = 1612 = (טוב [יז] מאד [מה]), 62, 26 (הפוך) פעמים הוי', יש 26 אותיות, כך שממוצע כל אות הוא יזמה. בטחון תמימות יזמה תגובה = 1449 = 7 פעמים רד (אור), בחינת "רדי עולם". הר"ת עולים 7 פעמים "חן חן" ואוס"ת יראת הוי' (7 ברבוע פעמים 13). בטחון יזמה = 137. תגובה = יצחק יצחק, לב פעמים אחד, יו פעמים הוי', "בידי שמים" (ה'כנף' היא יעקב), עבודת "הכל בידי שמים" (ידי שמים = רז, רזי עולם).

כב ברכות לג, ב; נדה טז, ב.

להשגחה. אבל התיאור כאן הוא של מישהו ש'נישט אהין נישט אהער' ('לא כאן ולא שם') – הוא לא בשום מקום, אדם לגמרי היולי שאינו יודע היכן הוא. כל פעם נדמה לו משהו אחר. אם אני כזה אחד שלפעמים נדמה לי שאני צדיק גמור ולפעמים נדמה לי שאני רשע גמור – כנראה שאני גארנישט. אחד כזה צריך להניח את השכל שלו בצד לגמרי ורק לחיות עם הסבות, עם הקורות.

מעבר לרגישות למה שקורה אצלי בנפש, יש כאן הרחבה של אי-הידיעה מהתחום של "מו"מ ושאר עניינים" גם לתחום של כלל עבודת ה'. פירטי ההלכות נמצאים בשלחן ערוך, ועדיין האדם יכול להשאיר נבון לגבי אופי עבודתו – עבודת צדיקים או עבודת בינונים¹³ (או עבודת רשעים, שעליהם להפוך לבעלי תשובה), ובעיקר לגבי שליחותו בקדש. האם עליו להיות יושב אוהל או בעל עסק, בעל-עגלה או רב-עיר¹⁴, מלמד תינוקות, ראש ישיבה או שליח (ובאיזה מקום) וכו'. אכן, השליחות היא פרנסה רוחנית (והיום פעמים רבות גם הפרנסה הגשמית תלויה בה) וממילא הכל נכלל בשאלת ה'פרנסה' המדוברת כאן.

ואדמו"ר הזקן מסיים:

והכל עשה אלקים בחכמה נפלאה כדי שלא ידע האדם מטעם הנ"ל.

שוב, הטעם הוא שהאדם יאמין ולא ידע. מי שעובד את ה' באמונה יכול לעבוד מאה אחוז לשמה, להיות מאה אחוז בטל לה'. לעומתו, מי שיודע משהו בחיים – ככל שהוא יודע יותר יש לו יותר מודעות עצמית. שוב, זהו ווארט פלאי.

העלם הצמצום

שוב, הפסוק כאן הוא "גם את העלם נתן בלבם וגו'". בפרשת השבוע (שמות) אנו קוראים

כז וכנ"ל בהערה הקודמת.

כח וראה באריכות בהקדמת קונטרס פוקח עורים אודות הרב שאדמו"ר הזקן אמר לו להפוך לבעל עגלה.

דרכיך דעהו" אומר לדעת-לפגוש את ה' בכל רגע מחדש, דרך האופן בו הוא מכונן את חיי (ולהגיב בהתאם, מתוך "יראת שמים" ו"לשם שמים" – אך במובן הנעלה יותר, הרגיש לשמים, ולא רק 'מדמיין' מהארץ מה הם השמים ומנסה לכוון אליהם). אפשר להאריך בענין הרבה, כי זהו דבר פלאי ביותר.

אידיעה – צדיק או רשע

הוא מסיים בעוד פנינה:

ופעמים יכול לדמות בעצמו שהוא צדיק

גמור וימצא ראיות לזה

כשיצטרך ותיכף יכול

לדמות בעצמו שהוא

רשע גמור וימצא ג"כ

ראיות ברורות

נראה שהוא מדבר על

אחד שאינו בקי בתניא¹⁵.

לפעמים נדמה לו שהוא

צדיק גמור, והוא מוצא

לכך ראיות, ולפעמים

נדמה לו שהוא רשע

גמור, והוא מוצא לכך

"ראיות ברורות" (לא

סתם "ראיות"...)

– מן הקצה אל הקצה. המלה

"לכשיצטרך" כאן היא מעניינת – כנראה

לפעמים האדם מרגיש צורך נפשי להרגיש שהוא

בסדר. ה"צדיק גמור" כאן הוא 'אני בסדר'.

מתוספת הווארט הזה בסוף יוצא שאחד

שרגיש למה שקורה איתו – חי עם הסבות

– צריך להיות רגיש למה שקורה בנפש שלו,

בפסיכולוגיה שלו, כמו שהוא צריך להיות רגיש

כו בכל אופן, גם מי שלומד תניא ויודע ש"הלואי בינוני" (מאמר הרה"צ ר' הלל מפאריטש – בית רבי ח"ב פ"ח הערה ג), עדיין אמור 'להתלבט' האם הוא אמור להשאיר כל חייו במאבק ("אולי לכך נברא", תניא פכ"ז) או שהוא מאותם יחידי סגולה שיכולים להפוך לצדיקים, ואינו פטור מהנסיון לקיים את השבוע "תהי צדיק" ("וכלי האי ואולי יערה עליו רוח ממרום", כמפורש בתניא פ"ד).

כאשר אין עצה

צריך לקיים
"השלך על
הוי' יהבך והוא
יכלכלך" – שה'
יעשה גם את
הכלים

החוזרת שוב ושוב ברמזים, כדלקמן), עד שבגמרא^{לה} שואלים מה משמעותה. חז"ל מסבירים שהפירוש הוא משא^ל והמפרשים^ל מביאים גם לשון נתינה (כמו יהב בארמית) – רמז מובהק ל"משא ומתן" בו פותח אדמו"ר הזקן את התורה.

אדמו"ר הזקן אמר פעם^ל

כי בדרך כלל על האדם לטכס עצה בעצמו, כאשר הבטחון בה' הוא שיצליח את דרכו – "וברכך הוי' אלהיך בכל אשר תעשה"^{לט}, על האדם לעשות כלי וה' ימלא אותו בברכה^מ. אכן, כאשר אין עצה צריך לקיים "השלך על הוי' יהבך והוא יכלכלך" – שה' יעשה גם את הכלים^{מא}. היזמה שייכת לבטחון הפעיל, כנ"ל, אבל המאמר הזה הוא עבודה של הוד, הבטחון הסביל, ושם צריך להשליך הכל על ה' (וכן, כלכלה שייכת להוד^{מב}).

הפסוק "השלך על הוי' יהבך וגו'" מופיע בתהלים נה (בתוך הפסוקים של "פדה בשלום נפשי", קשור ל"ט כסלו) – פרק הכל, מתאים ל"את הכל עשה יפה בעתו" (בפסוק הכל בקהלת, כנ"ל), וכן "יכלכלך" רומז שה' עושה הכל. אמרנו גם שהכל כאן קשור ל"הכל הבל" – "יהבך" בגימטריא "הבל" (העולה גם יחידה – מי שמקיים "השלך על הוי' יהבך" בשלמות כמבואר כאן, שאינו יודע כלום ורק

"זה שמי לעלם וזה זכרי לדר" דר"כט וחז"ל דרשו^ל ש"לעלם" לשון העלם – מעלימים את שם ה' כשם שהוא נקרא. גם כאן, "העלם נתן בלבם" היינו ההעלם, ההסתרה, שה' עושה – הוא רוצה שהלב יתמלא העלם והאדם לא ידע מה ה' עושה.

אי-הידיעה היא הסוד של

"לית מחשבה תפיסא ביה כלל"^{לא}, שמוסבר בחסידות שהכוונה אפילו ל"מחשבה הקדומה דא"ק"^{לב}. כלומר, גם על מי שבבחינת אדם-קדמון, שיש לו 'חוש' בשרשי הנשמות כפי שהן באדם קדמון (כמו שצריך להיות אצל מי שיש לו אהבת ישראל אמיתית^{לג}), נאמר "לית מחשבה תפיסא ביה כלל". זהו הסבר פשוט לסוד הצמצום הראשון (שעוד לפני א"ק) – הצמצום הוא ההעלם, "אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף".

"זה שמי לעלם", ה' עשה העלם, "הכל בידי שמים", והעבודה של האדם היא "וזה זכרי לדר דר" – 'לחיות עם הסבות', להגיב ב"יראת שמים", לזכור את ה' בכל מצב ובכל זמן, "לדר דר".

"השלך על הוי' יהבך"

העבודה והפועל-יוצא של תורה זו של אדמו"ר הזקן הם "השלך על הוי' יהבך והוא יכלכלך"^{לד} – השלכה של קורות האדם על ה', מתוך בטחון שהוא יכלכל את האדם ועל האדם רק להגיב נכון. המלה "יהבך" היא מלה יחודית בתנ"ך (והיא המלה העיקרית כאן,

כט שמות ג, טו.

ל פסחים נ, א; קידושין עא, א.

לא הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

לב מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' שפב. ועד"ז מובא בכ"מ.

לג ראה לוח "היום יום" ט"ז אלול.

לד תהלים נה, כג.

לה ר"ה כו, ב.

לו וכך במפרשים עה"פ – רש"י, אבן עזרא, רד"ק ומצודות. לד ראה אבן עזרא.

לח רשימות דברים מדור אדה"ז אות סא (וש"נ). וראה בהתוועדות כ"ד טבת תש"ע (פורסמה בגליון נפלאות שבוע שעבר) בספירת היסוד.

לט דברים טו, יח.

מ לקו"ת כי תצא ד"ה 'ועשתה את צפרניה' לז, ב. לוח "היום יום" כ"ז סיון.

מא ראה תו"ח יח"ד ד"ה "בן פורת יוסף" פ"ג; יהל אור על תהלים מ, ה. ד"ה "ולא זכר" תרפ"ח.

מב כנ"ל הערה ה (וראה ביוסף תהלות על הפסוק בסגולות הפרנסה שיש בו).

תוליך אותי^{מח}. אברהם מוליך את ההשגחה, מוליך את ה', הוא יוזם – כמו בן שיש לו חוש פנימי ברצון של האבא^{מט}.

לכאורה, כמו שכבר רמזנו, כל המדרגה של אברהם חסרה כאן. צריך לומר שהסוד האמתי הוא שהיהודי צריך להחזיק בשתי הבחינות באיזון. זהו סוד המאזנים בקבלה^ג, נצח והוד, ה"כליות יועצות"^{מז}. התורה הזו כולה הוד, כולה "תמימותו של רש"י", אבל "התהלך לפני" אומר כן ליוזם, מדת הנצח.

לאור זאת, את "והיה תמים" אפשר לפרש על ההוד של אברהם. גם אצל נח כתוב "תמים", "אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדלתיו את האלהים התהלך נח". כאן כתוב "התהלך לפני והיה תמים" – אפשר לחשוב שזו מדרגה יותר גבוהה, כפי האמת בכללות הענין, אבל אפשר לומר ש"תמים" הוא תמיד אותו דבר, ההוד. זו הרגישות, יראת שמים, להיות רגיש ולהגיב נכון – להגיב לפי רצון ה' באותו רגע. כלומר, "התהלך לפני" היינו היזמה, ונד בבד "והיה תמים". בפשטות אני קורא את הפסוק "התהלך לפני והיה תמים", כשני שלבים של דבר אחד, החידוש של אברהם הוא היותו היוזם, אבל אפשר לומר שזהו איזון – החידוש שלך, שכמה שאתה תיזום ותעשה מתוך הבנה, גם תהיה מאה אחוז תמים, בורזמנית, וממילא תהיה מאה אחוז מאוזן בין הנצח וההוד.

נצח מהרבי והוד מה'

נוסיף כאן עוד דבר חשוב. כבר הזכרנו שבאות של השנה ב"באתי לגני" מדובר על שם צבאות – השם של הספירות נצח והוד^{נב} – ומוסבר שיהודים הם "צבאות הוי"^{נג}. לכאורה, ככל

מח ראה בראשית רבה ל'.

מט ראה גם בעתה אחישנה פ"ו ובכ"ד.

נ הקדמת תקו"ז יז, ב ("פתח אליהו").

נא ברכות סא, א. וראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא, אגה"ק טו.

נב זהר ח"ג יא, א; ראה קהלת יעקב ערך 'צבאות'.

נג שמות יב, מא.

מאמין באמונה שלמה וכו', מגלה את היחידה שבנפש). המספר הזה חוזר כאן כמה פעמים באופן מופלא: "השלך על הוי" עולה יג פעמים הבל; "והוא יכלכלך" עולה ד"פ הבל^{מז}; וממילא "השלך על הוי" יהבך והוא יכלכלך" עולה חי פעמים הבל^{מז}!

ב. איזון הנצח וההוד "התהלך לפני – והיה תמים"

הרבה פעמים אנחנו מסבירים^{מה} שההבדל בין נח לאברהם הוא שנח חי רק ב"את האלהים התהלך נח"^{מו} – הוא חי כל הזמן בתגובה למה שקורה, כמו שכתוב כאן. לעומת זאת, על אברהם כתוב בברית מילה, שהיא החידוש שלו, "התהלך לפני והיה תמים"^{מז} –

כמה שאתה

תיזום ותעשה
מתוך הבנה, גם
תהיה מאה אחוז
תמים, בורזמנית,
וממילא תהיה
מאה אחוז מאוזן
בין הנצח וההוד

מג והנה, "יהבך" במספר קדמי עולה "והוא יכלכלך", ד"פ הבל כנ"ל, כך שממוצע כל אות של "יהבך" במספר קדמי הוא "יהבך" בחשבון הרגיל. והנה, "והוא יכלכלך" במספר קדמי עולה ד"פ 137 – הופעה של הזוג המובהק 37 (ד"פ 37) ו137 (ד"פ 137), כמבואר בכ"ד. כל הביטוי "השלך על הוי" יהבך והוא יכלכלך" במספר קדמי עולה 2522 – 26 (הוי) פעמים 97 (המספר הראשוני ה-26, שהוא סוד יחוד מה וכן, שני מילויי שם הוי, סוד מהיטבאל וכו').

מד חי פעמים הבל עולה 666, משולש 36, יתרון ("כיתרון האור מן החשך").

ועוד רמזים: יהבך ברבוע פרטי עולה תענוג, כג ברבוע (יחוד מופלא של הזוג המובהק 23 ו37).

כאשר בונים סדרה (בשלושה ממדים) 4^מ אותיות יהבך – 10 5 20 – הבסיס הוא 19 (הבל במ"ס), הנקודה האמצעית של 37. המספר הבא הוא 78 (ג"פ הוי' כו') – עד כאן 115, ממוצע 23. המספר השביעי 390, שמים ("הכל בידי שמים"), ה"פ 78, עד כאן 700, ממוצע 100 (37 ועוד 63, סוד שם סג יחד עם המילוי שלו, לז, כמבואר בכוונות האר"י).

מה בעתה אחישנה עמ' עב הערה ס; הטבע היהודי מאמר "תיקון הדעת" עמ' רכג ואילך.

מו בראשית ו, ט.

מז שם זי, א.

עולם") ולא לחכמי התורה (אותם יש לשאול רק על "רזי תורה" ועניני עבודת ה'). אכן, הרבי אמר¹¹ שמכיון שרואים שבפועל המשיכו לשאול את אדמו"ר הזקן, ושאר ממשיכי דרכו וממלאי מקומו, שאלות כאלה – מסתבר ש'נפסק' שרבי אמיתי הוא גם בבחינה של נביא. שוב, יוצא מכאן שאת האיזון של הנצח וההודו מקבלים מהרבי. הרבי הוא מקור של נצח והיחס הישיר לקב"ה הוא מקור של הוד – התודעה של "הכל בידי שמים" היא תודעה של הוד, כשעל כל דבר אני צריך להודות לה', אבל את הכח לנצח אני מקבל מהרבי, שנותן לי פקודות, מרץ ובטחון כיצד לפעול ולנצח.

מרץ ובטחון כיצד לפעול ולנצח.

מנהיגות יוזמת

כשמתבוננים בכך יוצא עוד ענין שלם. הרבי מעניק את הצד של הנצח כי יש לו אחריות על החסידים שלו. ובכלל, ככל שהאדם הוא מנהיג, אחראי על עוד אנשים, הוא חייב אג'נדה. הרועה חייב לרעות את הצאן שלו לפי תכנית. באות של השנה ב"באתי לגני" כתוב שהמלך הכי מתאפיין במדת הנצח. המלך לא יכול לא לדעת כלום – אוי ואבוי אם המלך לא יודע מה הוא עושה מיום ליום. ככל שיש לאדם אחריות של הנהגה הוא חייב להיות יותר ויותר שותף עם הקב"ה, שיודע מה קורה.

מה הבעיה של ידיעה? הוא כותב כאן שידיעה היא מקור של גאווה, של ישות, שהאדם עושה לעצמו. אבל יש מקרים שלא מתחשבים בכך. היה חסיד שהתאונן לאדמו"ר האמצעי שכאשר

הרבי הוא מקור של נצח והיחס הישיר לקב"ה הוא מקור של הוד – התודעה של "הכל בידי שמים" היא תודעה של הוד, כשעל כל דבר אני צריך להודות לה', אבל אני מקבל מהרבי, שנותן לי פקודות, מרץ ובטחון כיצד לפעול ולנצח

שיהודי הוא חיל בצבאות ה' – הוא אמור יותר ויותר לדעת, בכל רגע נתון, מה הוא צריך לעשות. הוא אולי פחות יזום בעצמו, אבל הוא צריך לציית לפקודה – יש לו פקודה, אומרים לו מה לעשות (כמובן, חיל טוב צועד בשתי הרגלים, שמאל-ימין-שמאל – יש לו פקודות ברורות, אבל בשדה הקרב עליו להיות רגיש ולהגיב להתרחשויות בזמן-אמת, בלי לאבד את הנחישות ותחושת הבטחון בפקודות של המפקד שרואה את התמונה השלמה). איפה הדבר הזה בא לידי ביטוי? יסוד היסודות של החסידות שיש לאדם רבי, והרבי הוא הרמטכ"ל שנותן לו פקודות – אומר לו מה השליחות שלו¹² ונותן לו עצות לגבי פרנסתו ושאר עניני חיי.

כאן במאמר אין זכר למושג של רבי, אבל אפשר לומר שרבי מאזן את התורה הזו, עושה את האיזון של הנצח וההודו, כי הוא נותן לך שליחות, אומר לך מה לעשות, מה הענין שלך בחיים. אולי אדמו"ר הזקן רמז לכך באמירה שאם רבי שמעון היה היום הוא כן היה דורש את הטעם של מאורעות החיים של כל אחד, ואם הכוונה שהוא היה דורש טעמא דקרא ומגלה את רצון ה' גם קדימה (ולא רק דורש בדיעבד מה שעבר על האדם) – הוא היה הרבי שמכוון את האדם. באגרת הקדש כב' זועק' אדמו"ר הזקן שאין לשאול את הרבי בעניני גשמיות – "מו"מ ושאר ענינים" (הוא מציין שם בפירושו ש"אין אדם יודע במה משתכר") – משום שהדברים מסורים לנביאים בלבד (להם מסורים גם "רזי

נד אכן, ככל שהאדם מחפש את שליחותו במדרגה גבוהה יותר – הרבי אינו מורה הוראות מפורשות, אלא מצפה ממנו ליזום בעצמו. ראה באריכות בספר פנים אל פנים ביאור לפרק ו.

נה שיחת ש"פ עקב תשי"ג סכ"ז (תורת מנחם התועודיות תשי"ג ח"ג עמ' 128); שיחת ש"פ שופטים תנש"א ח"ד ס"א עמ' 200 ובהערה 101 שם.

בכלל, לכל מה שכתוב כאן שייך הכלל של "תכלית הידיעה שלא נדע"^{טג} (שהוא לא מזכיר כאן בפירושו). הבעל שם טוב מסביר^{טד} שכדי להגיע ל"תכלית הידיעה שנדע שלא נדע", למצב האמתי של "לא נדע", צריך קודם הרבה ידיעה. כנראה בשביל להגיע ל"לא נדע" באמת צריך ללמוד הרבה חסידות חב"ד – זהו הישוב לתמיהה שלנו איך התורה הזו שייכת דווקא לאדמו"ר הזקן, יסוד של חב"ד. רק כשמגיעים לתכלית הידיעה שמים את השכל בצד ויש אמונה. האמונה הזו היא יראת-שמים – "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים". השרש של "תכלית הידיעה שלא נדע" הוא שרש המלך ב"רישא דלא ידע ולא אתידע" – המקום בו אין סתירה בין הידיעה והתכנון (של הנצח) לאי-ידיעה והאמונה התמימה (של ההוד).

שמחת "את הכל עשה יפה בעתו"

נחזור לפסוק בו פתחנו, ונשלים עוד נקודה חשובה: איפה ה"עבדו את הוי' בשמחה"^{טה} כאן? צריך להיות שמח בעבודת ה'! ההוד הוא הענף של הבינה, שפנימיותה שמחה – צריכה להיות כאן שמחה. אבל אחד שחי עם מה שיקרה, עם הסבות, שהוא גארנישט כזה – הוא ממש כלום. איך הוא יכול להיות שמח בחיים שלו? מי שחי עם הרגע, עם הסבה, מרגיש כל פעם "הזדמנות פז" (ביטוי שהרבי אוהב). יש זמן, ובכל רגע יש לו הזדמנות. הוא מאמין בה', ומאמין שה' הכי טוב, וכל פעם ה' נותן לו הזדמנות לעשות משהו חדש שלא דמיין. אם הוא מגיב טוב הוא תופס את ההזדמנות-פז ובוז הוא מאד שמח, מודה לה' על ההזדמנות-פז.

זו בעצם פתיחת הפסוק עליו נסוב כל המאמר – "את הכל עשה יפה בעתו". התוכן כאן הוא "הכל בידי שמים", "את הכל עשה",

לעיוול האמונה.

סג בחינת עולם יג, לג.

סד כש"ט (קה"ת) אות ג.

סה תהלים קב, ב.

הוא חוזר חסידות, באופן מוצלח ומתקבל, יש לו ישות מכך. הרבי ענה לו "פון דיר זאל ווערן א ציבלע און חסידות זאלסט דו חזר'ן" ('אתה תהיה בצל, אבל חסידות תחזור!').^א אם אתה יודע מה התפקיד שלך – לא נמנעים ממנו בגלל גאוה.

באמת למלך יש גאוה, למלך יש ישות – הוא מתנשא על העם. כפי שמוסבר תמיד בחסידות,^ב אצל המלך האמתי, דוד המלך ומלך המשיח, יש איזון בין ההתנשאות החיצונית על העם לשפלות הפנימית שלו. בפנים הוא בתכלית השפלות, "והייתי שפל בעיני"^ג, "ואנכי תולעת ולא איש"^ד, אבל בחיצוניות הוא מתנשא על העם (והדבר משקף את הרוממות העצמית שלו, שהיא שרש המלכות שלו). המלך מצליח להגיע לאיזון הזה כי שרש המלכות בראש הכי גבוה שבכתה, רדל"א^ה, ושם יש נשיאת הפכים. הוא יכול לדעת את "הכל בידי שמים" ויחד עם זאת לשמור על ה"יראת שמים", הרגישות והבטול הפנימי, בתכלית. הרבי נותן את הנצח, את התכנון והיזומה והתוקף, אך אינו מאבד את ההכרה שגם עליו, שבבחינת אדם קדמון (המכיר את הנשמות ב"מחשבה הקדומה דא"ק", התכנון האלקי של כל הבריאה^ו), נאמר בסופו של דבר "לית מחשבה תפיסא ביה כלל" (כנ"ל). הוא לא 'נבהל' כשהדברים לא הולכים בדווקא לפי התכנית שלו, ויודע תמיד לחזור אל ההוד, הרגישות לסבות והיכולת 'לענכך' את התכנית שלו^ז.

נו ראה שיחת יום ב' ד'הגה"ש תשי"ג (ובכ"ד).

נד ראה ביאורי הרה"צ רבי הלל מפאריטש על חינוך קטן בתניא (נדפס בהוספות לפלה"ר בראשית ובתניא עם מ"מ וליקוטי פירושים, ניו יורק תשמ"ט).

נח שמואל'ב, כב.

נט תהלים כב, ז.

ס ראה ע"ח שי"ג (א"א) פ"ב; לקו"ת חקת נח, ב; סה"מ עטר"ת עמ' סג ואילך (ועם הוספות וכו' – סה"מ תרפ"ד עמ' ח ואילך. תרצ"ט עמ' 14 ואילך. תש"ד עמ' 262 ואילך. תש"ט עמ' יב ואילך). וראה ד"ה "זה היום תשמ"א" פ"ט ואילך (תו"מ מלוקט ח"א עמ' לו ואילך).

סא ראה פלה"ר בראשית ד"ה "בראשית ברא" הב' ובכ"מ. סב וראה גם "אמונה ובטחון" פ"ד (וביאורו בשיעור כ"ח אדר ע"ח פ"ה) על ה'משברים' בקו הבטחון שמחזירים

הרבי, שאינה מודעות עצמית אלא מודעות אלקית או מודעות טבעית¹⁰, כאשר הידיעה אינה סותרת את הרגישות לכך שה' עושה הכל ואת ההתענגות על כך – אך עוד מעליה יש שבת של אמונה פשוטה. צריך את השמירה של שתי השבתות האלה, האיזון של שתי המדרגות, כדי לזכות לגאולה האמתית והשלמה.

סז וראה בספר הטבע היהודי (מאמר "המודעות העתידית" עמ' כב) שאם היה אדם הראשון ממתין עם האכילה מעץ הדעת לשבת המודעות היתה הופכת לחיובית ומענגת.

והאמונה שהכל "יפה בעתו" היא הרגישות להזדמנות-פז שה' נותן לי, ההרגשה שכל מה שקורה ברגע הזה הוא הכי יפה שיכול להיות. ורמז לסיום, שהוא הגימטריא הכי יפה כאן: **"את הכל עשה יפה בעתו"** עולה, **שבת-שבת** (1404), בסוד "אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין"¹¹. צריך להבין את הקשר. כנראה השבת הראשונה היא שבת של ידיעה פנימית – הידיעה של רבי שמעון בר יוחאי, ידיעה של

סו שבת קיה, ב.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ בכל עניני העולם ש"בידי שמים" יש "תורה מן השמים", אלא שאלו "רוי עולם" הנסתרים מעינינו.
- ◆ מי שזוכה יכול לדרוש את כל מאורעות העולם – לאור תורת הנגלה ובוודאי לאור תורת הנסתר.
- ◆ ה' ברא את העולם כך שנוכל להאמין שהכל בידי שמים, אך לא לדעת ולהבין זאת.
- ◆ הידיעה הברורה מהו רצון ה' ממני תהפוך למודעות עצמית ולעבודת האדם עבור עצמו.
- ◆ עבודה לשם שמים תתכן רק מתוך אי-הידיעה הברורה מה ה' רוצה.
- ◆ יראת שמים היא הרגישות המתמדת לרצון ה' המשתקף במאורעות החיים ("הכל בידי שמים").
- ◆ הרגישות לקורות האדם כוללת את הרגישות למתחולל בנפשו פנימה.
- ◆ "אין אדם יודע במה משתכר" – לא בפרנסתו הגשמית וגם לא בפרנסתו-שליחותו הרוחנית.
- ◆ בעבודת "השלך על הוי' יהבך והוא יכלכלך" – אמונה מוחלטת בה' – זוכים לגילוי היחידה.
- ◆ עבודת ההוד היא תגובה למאורעות החיים ועבודת הנצח היא יזמה. "צבאות הוי'", החל מאברהם אבינו, יודעים לאזן בשלמות את שתי התנועות.
- ◆ הרבי עוזר לאדם למצוא את דרכו בחיים ולהתגבר על אי-הידיעה.
- ◆ הקשר הישיר עם ה' בונה את ההוד והקשר עם הרבי בונה את הנצח.
- ◆ אחריות ציבורית דורשת יזמה, ידיעה וסדר-יום מתוכנן.
- ◆ המלך מאזן בין ההתנשאות היוזמת לבין השפלות הפנימית ש'חיה עם הסבות'.
- ◆ "תכלית הידיעה שלא נדע" – האמונה הפשוטה היא הדרכת-יסוד של חסידות חב"ד.
- ◆ השמחה בעבודת ההוד היא השמחה בזיהוי וניצול ההזדמנויות שה' נותן לי – "את הכל עשה יפה בעתו".

המדור מוקדש לע"נ:
ברכה בת יצחק ע"ה.
נלב"ע ב' שבט תשע"ז

שיעור

גילוי האחדות בעולמות הנפרדים

סוד שם צבאות

קיצור מהלך השיעור

בשיעור שמסר הרב ביום היארצייט של אמו אשתקד הוא האריך להסביר את סוד **שם צבאות**. נקודת המוצא של הלימוד היתה אות י בהמשך "באתי לגני", ממנו נוהגים ללמוד כל שנה אות אחת לקראת י' שבט (יום ההסתלקות של הרבי הרי"צ והתחלת נשיאותו של חתנו הרבי מליובאוויטש), ומאמרי הרבי המבארים אותה. מתוך הדברים עלו חידושים רבים במהותו וענינו של שם זה: **פרק א מאריך בכך שזהו השם שמשפיע את אור האצילות גם לעולמות התחתונים בי"ע (בריאה-יצירה-עשייה), שמקבלים כאן דימוי חדש כמדרגות של בן-תלמיד-עבד, ומכחו אנו זוכים לבני-חיי-מוזוני**. בפרק זה מתברר גם כיצד בשם צבאות מתאגדים **עולמות-נשמות-אלקות**. **פרק ב** עוסק בקשר של שם צבאות, השייך בפשטות לספירות נצח והוד, גם לספירת **היסוד** ולתיקון הברית ומגלה את סוד **היחוד** המוליד בין האישי והאשה שטמון בו. הפרק מסיים בסוד שם **צבאות** באתב"ש, שם **השתפא** – השייך במיוחד לשנה זו, ה'תשפ"א – ולכח **שיתוף הפעולה** הגלום בו. השיעור המקורי כפול באורכו מהמובא כאן והוא יישלח אי"ה ברשימת התפוצה אליה ניתן להרשם בדוא"ל itiel@pnimi.org

א. ההשפעה לעולמות התחתונים

הופעת ה"צבאות"

את עמי בני ישראל מארץ מצרים^ב ובפרשת בא הוא מקיים – "בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי' מארץ מצרים"^ג ו"בעצם היום הזה

בחומש שמות הופכים בני ישראל ממשפחה ל'צבאות': בפרשת וארא ה' פוקד על משה ואהרן "הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם"^א ומבטיח להם "והוצאתי את צבאתי נרשם ע"י איתאיל גלעד^ד. לא מוגה. יארצייט מרת בריינה:

מלכה גינזבורג ע"ה – חלק שני. ד' שבט תש"פ – כפ"ח.

א שמות ו, כו.

ב שם ז, ד.

ג שם יב, מא.

כח ההשפעה של שם צבאות הוא להמשיך את ה"איהו וגרמוהי חד" גם למטה, לעולמות התחתונים, שגם בהם תתגלה אחדות ה' כמו באצילות

שנועדו להשפיע למטה. בעולם האצילות "איהו וחיהוי וגרמוהי כולא חד"^ג – הוא יתברך (איהו) אחד עם האורות (חיהוי) והכלים (גרמוהי) של עשר הספירות דאצילות – מה שאין כן בעולמות התחתונים. אמנם, כח ההשפעה של שם צבאות הוא להמשיך את ה"איהו וגרמוהי חד" גם למטה, לעולמות התחתונים, שגם בהם תתגלה אחדות ה' כמו באצילות.

אם רוצים להבין את ההבדל, הרבי כותב^ד שבאצילות הספירות, גם ה"חיהוי" (האורות) וגם ה"גרמוהי" (הכלים), נבלעות ומיוחדות בו יתברך ("איהו")^ה. לעומת זאת, בעולמות התחתונים, גם כשהאחדות מתגלה מכח שם צבאות, זו תופעה הפוכה – "אות הוא בצבא שלו"^ו, אחדות ה' מתגלה בתוך הריבוי, הוא ("איהו") נכנס לתוך הצבא שלו, ל"חיהוי" ו"גרמוהי". בלשון החסידות^ז, זהו היחס בין "גאט איז אלץ" (ה' הוא הכל), הכל נבלע בתוך ה', ל"אלץ איז גאט" (הכל הוא ה'), כשה' מופיע בתוך הריבוי.

בן־תלמיד־עבד

את כח ההשפעה לעולמות התחתונים, "לבר מגופא"^ח, קושר הרבי לכך שנצח והוד הן ה"כליות יועצות"^ט לאדם כיצד להשפיע לבנו

הוציא הוי' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם^א (ומצוהו, עוד קודם, "ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים"^ב).

בתורה "צבאות" הוא כינוי לעם ישראל בלבד, ואינו שם קדוש. ההופעה הראשונה של "צבאות" ככינוי לה' היא בספר שמואל^ג וחז"ל אומרים^ד חנה היא שחדשה את השם הזה כשהתפללה ונדרה ל"הוי'

צבאות"^ה. בדרושי החסידות החידוש של חנה, סוד שם צבאות, נידון במאמרי החסידות סביב המושג "צבאות הוי'" בחומש שמות^ו. גם בהמשך "באתי לגני", החל מפרק י, מוסבר הסוד של "צבאות הוי'" ושל שם צבאות. היום נתבונן בסוד שם צבאות לאור הביאורים האלה.

שם צבאות –

לצורך העולמות התחתונים

הרבי מביא במאמר ששם צבאות שייך לספירות נצח והוד^א, עליהן נאמר שהן "לבר מגופא"^ב, ומסביר "היינו שענינם הוא (לא בשביל האצילות גופא, כי אם) בכדי להמשיך בעולמות ב"ע שלמטה מאצילות". כלומר, הספירות נצח והוד הן באצילות, אבל לא נועדו להאיר בעולם האצילות. אפילו יסוד ומלכות, שלמטה מנצח והוד, נועדו להאיר באצילות, אבל יש באצילות שתי ספירות – נצח והוד –

ד שם פסוק גא.

ה שם פסוק יז.

ו שמואל א, א, ג.

ז ברכות לא, ב.

ח שמואל א, א, יא.

ט החל מתו"א בא ד"ה "בעצם היום הזה" (ס, א).

י ד"ה "באתי לגני" תש"מ פ"ה.

יא זהר ח"ג י, א; רצו, א. תקוני זהר יח. ע"ח ש"ד (השמות) פ"ג ופ"ו ועוד.

יב זהר ח"ב קי, ב; רכז, א; ע"ח שט"ז (הולדת או"א וזו"ן) פ"ד; שעה"כ דרושי סדר שבת דרוש א. ובכ"מ.

ג ע"פ הקדמת תקו"ז ג, ב.

ד ד"ה "באתי לגני" תש"כ פ"ד.

ה הבליעה הזו היא בסוד "חותם שוקע", שיתבאר עוד לקמן.

ו טז חגיגה טז, א (עפ"י גרסת העין יעקב, וראה חדא"ג מהרש"א שם); זהר ח"ג רכט, ב. ורמז: אות־צבא ראשי תבות אצ, העולה הוי' אדני, עיקר היחוד בקבלה (שני שילובי השמות רומזים ליחודא עילאה ויחודא תתאה – על דרך היחוד באצילות ויחודו בבי"ע, כמבואר בפנים).

ז מאמר מו"ה ר' אייזיק מהומיל באגרת. האגרת נדפסה בספר לב לדעת מאמר "וצדיק יסוד עולם" ביאור א (עמ' קסז ואילך).

ח ברכות סא, א. וראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא, אגה"ק טו.

ותלמידו. מכיון שמדובר כאן בשלשת העולמות התחתונים, בריאה-יצירה-עשיה, מתאים להוסיף

כאן עוד מדרגה^ט על הבן והתלמיד – אדם צריך להשפיע גם על העבד (כפי שה'חניך' הראשון בתורה הוא אליעזר עבד אברהם^פ). שלשת העולמות התחתונים נקראים בן, תלמיד ועבד (**בן-תלמיד-עבד** בגימטריא **ברית**^{קא}, לשון "לבר יט וראה לקמן. כ בראשית יד, יד וברש"י שם. כא וראה עוד לקמן. ובדרך רמז: שלשת העולמות התחתונים. בריאה-יצירה-עשיה עולים ג פעמים (הערך הממוצע) **אשה** (יהלום טוב – "מצא אשה מצא טוב") – כל אחד מהעולמות היא אשה, בחינת נוקבא, המקבלת מאיש. סוד עולם האצילות המשפיע. אכן, **בן תלמיד עבד** עולים רק פעמיים **אשה**. מכאן נלמד שיש בחינה ששלש הנשים (שכנגד ב"ע) הן רק שתיים. רמז לכך יש בדעת חז"ל (בראשית רבה כה, ו). המובא ב"פשוטו של מקרא" של רש"י (על בראשית כה, א), ש"קטורה זו הגר", מה שאין כן לדרך הפשט של ראב"ע הן שתי נשים שונות. אברהם אבינו הוא סוד עולם האצילות ושלש נשותיו (שרה הגר-קטורה) הן כנגד עולמות ב"ע: **שרה** היא בסוד עולם השרפים, עולם הבריאה (עולם השכלים הנבדלים), ובה מתקיים סוד "שרפים עמדים ממעל לו" (ישעיהו, ו, ב) – למעלה מאברהם בעלה, שעל כן נאמר לאברהם "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה" (בראשית כא, יב). שגדולה ממנו בנביאות (רש"י שם), ודוק. היא סוד שם בן, בחינת **בן לאברהם (אבר מה)**, שם **מה**. הגר היא בחינת תלמיד לאברהם וקטורה בחינת עבד לאברהם, על דרך אליעזר עבד אברהם, וד"ל, אך יתכן שאינו אלא אשה אחת, עולם אחד (ואכן, רבי אייזיק מהומיל מסביר שדעת רש"י ש"קטורה זו הגר" בעולם היצירה, עולם ה"כלל", ואילו דעת ראב"ע שכן שתי נשים בעולם העשיה, עולם ה"פרט", "אף [מחלק-מפרט] עשיתיו"). אם נחבר את השם **צבאות** (499), שממשיך ומשפיע מאצילות לבי"ע, **לבן תלמיד-עבד** (612) נקבל 1111, **אשה** במספר קדמי (העולה "נר הוי נשמת אדם"), הכל נכלל ב"אשה" אחת, וד"ל.

והנה, הערך הממוצע של **בן-תלמיד-עבד** הוא **צדיק** (204) – כולם צדיקים, גם העבד, אם יודעים איך להגיע אליו. את התלמידים, בעולם היצירה-היצירים, צריך לחנך בעיקר לאתכפאי, כפית היצור. חינוך סתם לתלמיד הוא לפתוח תניא, ספר של בינונים – בינוני ביצירה –

וה, הנגלות). אב רומז לאברהם הנ"ל, "אב המון גוים" (בראשית יז, ה; "המון גוים" הוא ב"אף עשיתיו", בחינת עבד כנ"ל, החל מתיקון אליעזר עבד אברהם, תיקון משיחי, כמבואר בכתבי האר"ז^ל), שתיקרו באצילות (כנ"ל) ולו **צות** (בגימטריא **מלכות**) הכולל כללות ב"ע, בן-תלמיד-עבד כנ"ל. **צות מלכות** עולה "אברהם אברהם", כפי שהוכפל שמו בעקדה, לכלול את בנו יצחק בו ממש (ומיצחק נמשכה ההשפעה להגר – העולה יצחק, ביצירה, כדלקמן בפנים, והרי הוא הלך להחזיר את הגר לאברהם, כמבואר ברש"י – וקטורה בעשיה).

אצילות אברהם א
בריאה שרה ב
יצירה הגר צ
עשיה קטורה ות
כב רש"י לדברים ו, ז ובכ"ד.

כג תענית ז, א.

כד ישעיה מג, ז.

כה ראה לקו"ת תחלת פרשת בלק.

כו כמבואר באריכות בתו"א משפטים, בדרך מצותין מצות עבד עברי ובכ"ד.

כז צפניה ג, ט.

ותלמידו. מכיון שמדובר כאן בשלשת העולמות התחתונים, בריאה-יצירה-עשיה, מתאים להוסיף כאן עוד מדרגה^ט על הבן והתלמיד – אדם צריך להשפיע גם על העבד (כפי שה'חניך' הראשון בתורה הוא אליעזר עבד אברהם^פ). שלשת העולמות התחתונים נקראים בן, תלמיד ועבד (**בן-תלמיד-עבד** בגימטריא **ברית**^{קא}, לשון "לבר יט וראה לקמן. כ בראשית יד, יד וברש"י שם. כא וראה עוד לקמן. ובדרך רמז: שלשת העולמות התחתונים. בריאה-יצירה-עשיה עולים ג פעמים (הערך הממוצע) **אשה** (יהלום טוב – "מצא אשה מצא טוב") – כל אחד מהעולמות היא אשה, בחינת נוקבא, המקבלת מאיש. סוד עולם האצילות המשפיע. אכן, **בן תלמיד עבד** עולים רק פעמיים **אשה**. מכאן נלמד שיש בחינה ששלש הנשים (שכנגד ב"ע) הן רק שתיים. רמז לכך יש בדעת חז"ל (בראשית רבה כה, ו). המובא ב"פשוטו של מקרא" של רש"י (על בראשית כה, א), ש"קטורה זו הגר", מה שאין כן לדרך הפשט של ראב"ע הן שתי נשים שונות. אברהם אבינו הוא סוד עולם האצילות ושלש נשותיו (שרה הגר-קטורה) הן כנגד עולמות ב"ע: **שרה** היא בסוד עולם השרפים, עולם הבריאה (עולם השכלים הנבדלים), ובה מתקיים סוד "שרפים עמדים ממעל לו" (ישעיהו, ו, ב) – למעלה מאברהם בעלה, שעל כן נאמר לאברהם "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה" (בראשית כא, יב). שגדולה ממנו בנביאות (רש"י שם), ודוק. היא סוד שם בן, בחינת **בן לאברהם (אבר מה)**, שם **מה**. הגר היא בחינת תלמיד לאברהם וקטורה בחינת עבד לאברהם, על דרך אליעזר עבד אברהם, וד"ל, אך יתכן שאינו אלא אשה אחת, עולם אחד (ואכן, רבי אייזיק מהומיל מסביר שדעת רש"י ש"קטורה זו הגר" בעולם היצירה, עולם ה"כלל", ואילו דעת ראב"ע שכן שתי נשים בעולם העשיה, עולם ה"פרט", "אף [מחלק-מפרט] עשיתיו"). אם נחבר את השם **צבאות** (499), שממשיך ומשפיע מאצילות לבי"ע, **לבן תלמיד-עבד** (612) נקבל 1111, **אשה** במספר קדמי (העולה "נר הוי נשמת אדם"), הכל נכלל ב"אשה" אחת, וד"ל.

והנה, הערך הממוצע של **בן-תלמיד-עבד** הוא **צדיק** (204) – כולם צדיקים, גם העבד, אם יודעים איך להגיע אליו. את התלמידים, בעולם היצירה-היצירים, צריך לחנך בעיקר לאתכפאי, כפית היצור. חינוך סתם לתלמיד הוא לפתוח תניא, ספר של בינונים – בינוני ביצירה –

והנה, בשם **צבאות**, ארבע אותיות **צאות** הן משותפות ל**אצילות**, ללמד שגם שם הוא באצילות, עולם האחדות האלקית (שהרי הוא מ"ז שמותיו של הקב"ה שאינם נמחקים). אך בפרט, ה**צ** של **צבאות** (בחינת "צדיק יסוד עולם" כמו שיתבאר, "סיומא דגופא" דז"א המקנן ביצירה) הומזת ליצירה (בשרש יצר האות העיקרית היא ה**צ**), ה**ב** של **צבאות** לבריאה (האות העיקרית בשרש ברא), ה**א** של **צבאות** (הנקודה האמצעית של **צבאות**, העולה לכאן ולכאן, בסוד "אות הוא בצבא שלו") ל**אצילות** (וכמו שעוד יתבאר) וה**ז** של **צבאות** (לשון רבים) לעשיה (עולם הריבוי). כך השם **צבאות** רומז להמשכה והשפעה של אצילות לבי"ע, בסוד "אצילות איז אויך דא".

לפי זה (שכל אבי"ע רמוזים בשם **צבאות**), **צבאות** הוא **אב-צות**, כנגד אבי"ע לפי הסדר – **אב** היינו אצילות בריאה (כנגד יה, הנסתרות) ו**צות** היינו יצירה עשיה (כנגד

יש בנים שמתרחקים מהאבות, אז האבות צריכים הרבה "כליות יועצות" - חכמת כליות - איך להגיע לאותם בנים

החל מאברהם "האדם הגדול בענקים" (לד): שאברהם ירד מאצילות עד לעשיה (כמו מקרא^ל), "אף עשיתיו" (כמו מקרא), לתקן "את הנפש אשר עשו בחרן" (לשון חרון אף^ט) - הוא תקן את העבדים, שיהיו נפש שלו. יצחק (הן מלמעלה למטה והן מלמטה למעלה) מתקן את היצירה - מחנך לאתכפיא (יצחק הוא מדת הגבורה ו"איהו גבור הכובש את יצרו"^ז באתכפיא). מה היחוד של יעקב? לא תלמידים ולא עבדים אלא בנים. יעקב "מטתו שלמה"^ח, "הבחיר שבאבות"^ט. יש לו צער גדול בנים, וכל העסק שלו הוא עם בנים ממש - "שבטי יה"^י, מי שעתידיים להיות עם ישראל (והם נשמות דבריהם^{יא}). יעקב בונה את בית ישראל, את עם ישראל, ובעצם זהו תיקון עולם הבריאה (בו מקננת אמא, כנ"ל, שרש נשמות ישראל). צריך להבין זאת עוד יותר לעומק.

אם כן, הכל שייך לשם צבאות, איך שהוא נמשך - עוד לפני שהוא התגלה, לפני משה רבינו ולפני הכל - על ידי האבות, אבות העולם. אחד מצירופי שם צבאות הוא אב-צות (כנ"ל הערה כא). אב יכול להיות גם אבא כפשוטו, גם רב שמלמד את התלמידים (כמו שקרא אלישע לאלהו "אבי אבי"^{מב}) וגם אדון. אברהם אבינו הוא "אב המון גוים"^{מג}, במובן של אדון - "עמק

שמדריך את כולם איך להשתלט על הלב, "מח שליט על הלב"^{כח}. את הבנים צריך לחנך בעיקר לאתהפכא, המתקת הדינים שלהם. דינים צריכים להתמיק ולהפוך בשרש, בספירת הבינה (ש"מינה דינין מתערין"^{כט}) שמקננת בעולם הבריאה ("אמא מקננא בכורסיא"^ל). החינוך של העבדים ללכת בדרך ישרה.

אפילו על פי פשט, אם מדובר בהרחבה גם על אומות העולם - לקיים שבע מצוות בני נח. אם מדובר בעבד כנעני, שגם נימול לשם עבדות, לחנך לכל המצוות שעבד כנעני חייב בהן. עיקר החינוך שלו הוא מה שנקרא דרך ארץ - שיתנהג בדרך ארץ.

אברהם יצחק יעקב כנגד בי"ע

מי הראשון שהגיע לעולם העשיה, לחנך את כל הגוים? אברהם אבינו, בו כתוב "את הנפש אשר עשו בחרן"^{לא}. בפשט, אברהם ושרה קנו לעצמם הרבה עבדים וחנכו אותם ללכת בדרך אברהם אבינו - לשמור את דרך ה'. ואכן כתוב בקבלה^{לב} שהאבות הן כנגד (תיקון) העולמות התחתונים בי"ע מלמטה למעלה. זו נקודה חשובה ביותר.

הייתי יכול לחשוב שאם האבות תקנו את העולמות התחתונים בי"ע הם יהיו לפי הסדר מלמעלה למטה - אברהם תקן את עולם הבריאה, יצחק את עולם היצירה ויעקב את עולם העשיה. אבל כתוב הפוך (בסוד "כל הגבוה גבוה יותר יורד למטה מטה יותר"^{לג},

לד יהושע יד, טו.

לה ראה תניא פ"מ.

לו רש"י על בראשית יא, לב.

לז אבות פ"ד מ"א.

לח רש"י על בראשית מז, לא (ע"פ פסחים נו, א).

לט ע"פ בראשית רבה עו, א.

מ תהלים קכב, ד.

מא תו"א כח, ג.

מב מלכים ב, יב.

מג בראשית יז, ה.

כח זהר ח"ג רכד, א; תניא פ"ב.

כט זהר ח"ב קעה, ב; ע"ח ש"ג פ"ח; שם ש"ד פ"ב.

ל תקו"ז תקו"ו (כג, א).

לא בראשית יב, ה.

לב מגלה עמוקות פרשת וירא.

לג לקו"ת ויקרא לד, ג; לט, ג; במדבר לח, ב (ובכ"מ);

סה"מ תקס"ד עמ' קכ"ז בשם הבעש"ט והמגיד; שערי

ארה ד"ה "יביאו לבוש מלכות" פ"ב ואילך ופ"ב ואילך.

המורחבת של אברהם, ושל כל גדולי עולם, היא המפעל שלו – יש לו מפעל, חברה. עבדים הכוונה כל הפועלים, כל מי שעובד במפעל שלו. בשביל מה עובדים? בשביל "מזוני", פרנסה ברווח. איפה צריכים זאת? בעולם העשיה, "אף עשיתיו", בו "את הנפש אשר עשו בחרן" – הכל עשיות.

אם כן, בני-חיי-מזוני גם כנגד בי"ע, וצריך שיהיו "כולהו רויחי" (בסוד "אור חוזר", הרי עיקר המושג "רווח" שייך למזוני דווקא, וכן בפשט המשפט "בני חיי ומזוני רויחי" ה"רויחי" קאי על מזוני, רק שאנו מוסיפים שיהיו כולהו רויחי). יוצא חידוש, שה"מזוני" נמשכים על ידי אברהם אבינו, "חיי" על ידי יצחק אבינו וה"בני" מכח יעקב אבינו – והכל מכח שם צבאות.

ולסיכום:

בריאה	בן	יעקב	בני
יצירה	תלמיד	יצחק	חיי
עשיה	עבד	אברהם	מזוני

עולמות-נשמות-אלוקות

גילוי האחדות בכל המציאות מתבטא בעוד משהו מובהק ויוצא דופן בשם צבאות, שהוא שם מובהק של עולמות-נשמות-אלקות³²:

חז"ל חלקו בגמרא³³ האם שם צבאות הוא באמת שם קדוש של ה', או שנקרא על שם ישראל – המאן דאמר שאין זה שם קדוש סובר שכל "שם צבאות" הוא כמו "הוי' אלהי ישראל". הרבי מדגיש³⁴ שהאמירה ששם צבאות אינו שם קדוש אינה "קא סלקא דעתך" אלא "מאן דאמר" (יש הוה-אמינא, מאן-דאמר והלכה פסוקה). הייתי יכול לחשוב שהסברא שצבאות אינו שם קדוש, אלא כינוי של ישראל – כמו בפרשת בא, "צבאות הוי'" – היא הוה-אמינא, אבל זו דעה, מאן דאמר. המסקנה להלכה³⁵ היא

נא כש"ט (קה"ת) אות א.

נב שבועות לה, ב.

נג ד"ה "באתי לגני" תש"מ פ"ה.

נד אם כן, יש הוה-אמינא (קס"ד), מאן דאמר והלכה

המלך³⁶ מד, הוא מלך על כולם³⁷ (צות עולה מלכות), ויש לו תפקיד לחנך אותם, לפרסם אצל כולם את אלקותו יתברך, "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם"³⁸.

בני-חיי-מזוני כנגד בי"ע

לפני שנמשיך, נקשר זאת לשלשת הדברים שאדם זקוק להם בעולם הזה, ונאחל שכל היהודים יזכו להם³⁹. בעולם הזה צריך, על פי פשט, "בני חיי ומזוני" – שלשה דברים ש"לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא"⁴⁰. כל אחד רוצה ומתפלל על שלשת הדברים האלה, וכשמתפלל על החבר שלו – שאולי לעת עתה אין לו – גם מתפלל שיהיו לו שלשת אלה, "וכולהו רויחי".

גם שלשת אלה מקבילים לשלשת העולמות התחתונים (שהרי בעולם העליון, עולם האצילות, שכולו אחדות הוי', לא שייך לבקש עליהם): "בני" בעולם הבריאה, הבנים, עבודת יעקב כנ"ל; כתוב שיצחק אבינו מסמל את תכלית ושלמות החיים – הוא חי עשר פעמים חי שנים, שלמות החיים אצל האבות, וגם אותיות שמו יצחק הן קץ-חי⁴¹. יש משהו ביצחק אבינו ששייך לברכת ה"חיי"⁴²; "מזוני" – בשביל מה יש עבדים? עבדים הם צות עובדים. המשפחה

מד שם יד, יז.

מה כמבואר ברש"י שם.

מו בראשית כא, לג.

מז החלק הזה נאמר בערב השנתי של ארגון ברית יוסף יצחק (שיעור ט' שבט), העוסק בבריתות של ילדים ומבוגרים בכל העולם – מכח מצות הברית (העולה בן תלמיד-עבד כנ"ל) ניתן לזכות לכל הבני-חיי-מזוני המבוארים בפנים.

מח מו"ק כח, א; זרז ח"א קפא, א; ח"ב ו, א; תקו"ז תקון י (כה, ב).

מט זרז ח"א רנב, ב.

נ למע בני יותר גבוה מחיי? כתוב שבני הם מוחין בעצם – נולדים על ידי המשכת הטפה מעצם המח – אבל חיי הם מוחין שנמשכים מישראל סבא ותבונה דווקא לד"א, 'מוחין דד"א' בלשון הקבלה, וז"א מקנן ביצירה. חיים הם המשכת מוחין למדות, אבל בני הם המשכת מוחין בעצם. לכן יעקב, ה"בחיר שבאבות", "איש תם ישב אהלים" (בראשית כה, כז), התברך בבנים – זהו תיקונו.

הסדר המופתי

שאנו צופים ביקום, חוקי הטבע המדויקים והתנאים האופטימליים לחיים ומודעות וכו' היינו מה שהיום נקרא the anthropic principle, וממילא יש לומר שעקרון זה עצמו הוא סוד השם הקדוש צבאות

”לצביונם נבראו”¹³. במאמר “באתי לגני” כתוב שיש שלשה פירושים לצבא – חיל, זמן מוגבל, צביון ויפי. בצבא יש גם מובן של צביון – יפי וסדר – כי צבא הוא גוף מסודר. סתם חפצים יכולים להיות תהו ובהו, אבל כאן מדובר בצבא – מישהו סדר אותם. לדוגמה, כשעושים תזמורת של הרבה כלים, הרבה קולות, זהו צבא (עוד משהו חשוב בשם צבאות, הוא כמו מקהלה)¹³. שוב, “צבאות” היינו הרבה דברים יחד – “וכל צבאם”, כל הנבראים, כל העולמות, הכל צבא של ה’ (הסדר המופתי שאנו צופים ביקום, חוקי הטבע המדויקים והתנאים האופטימליים לחיים

ומודעות וכו' היינו מה שהיום נקרא בפיזיקה the anthropic principle, וממילא יש לומר שעקרון זה עצמו הוא השם הקדוש צבאות). אם כן, משהו פלאי, שיש פה מלה אחת שבפשט גמור משמשת עולמות-נשמות-אלקות. כל תורת הבעש"ט, שצריך לחבר את העולמות-נשמות-אלקות – עלית העולמות, התקשרות הנשמות ויחוד האלקות – היא בתוך שם צבאות.

נד ר"ה יא, א; חולין ס, א.

נח לפי זה שם צבאות קשור דווקא לתפארת. ככלל, “הוי” צבאות” כשם אחד הוא בנצח ו”אלהים צבאות” הוא בהוד (פרדס רמונים ש”כ פ”ב וראה קהלת יעקב ערך ‘צבאות’), אבל גם מובא בכתבי האריז”ל (שער ההקדמות פרק ‘בערכי הכינויים’ בשם ב”ן) ש”הוי” צבאות” היינו “איהו” (הוי’, שם התפארת) בנצח והוד” (ע”ח שער הכללים פ”א ובכ”ד) – התפארת מצטרפת לנו”ה – ו”אלהים צבאות” היינו שהמלכות עולה להכלל בנצח והוד. בפרט המלכות נכללת בהוד, אבל בכללות בשניהם, “אלהים צבאות”, והתפארת יורדת להכלל בנצח והוד, בפרט בספירת הנצח אבל בכללות בשניהם, “הוי” צבאות”.

שכאשר כתוב “הוי” צבאות” או “אלהים צבאות” המלה “צבאות” היא שם של הקב”ה (וממילא כינוי עם ישראל “צבאות הוי”” ביציאת מצרים הוא על שם העתיד, שם צבאות שעתיד להתחדש), משבעה שמות שאינם נמחקים¹³.

אם כן, להלכה צבאות הוא שם של ה’ – אחד יחיד ומיוחד – אלקות.

אך בפרט שם צבאות הוא חידוש של יציאת מצרים, כמו שפתחנו, השייך לנשמות ישראל – “צבאות הוי””.

אך בכלל, איפה מופיע לראשונה בתורה השרש צבא? “ויקלו השמים והארץ וכל צבאם”¹³. אם כן, צבאות יכול

בהחלט להתייחס לכל מעשה בראשית, “ויכלו השמים והארץ וכל צבאם”. המלה ‘צבאות’ פירושה כמעט כמו ‘דברים’ – כל הדברים שיש בעולם הם צבא. כשאני אומר שם פרשו חז”ל

פסוקה. יש לומר שהוה”אמינא (הנדחית בסוף) בעשיה, עלמא דשיקרא; מאן דאמר ביצירה, שם מקנן ד”א ובו ו צבאות, דעות שונות ואף הפוכות (המתכללות יחד); והלכה פסוקה בבריאה, שם שכלים נבדלים ודעת המכריע, סוד תלמוד בבלי, “במחשכים הושיבני כמתי עולם” (איכה ג, ו; סנהדרין כד, א), “בורא חשך” (ישעיה מה, ז).

נה כמו שבני ישראל הם “צבאות הוי”” כך כל הספירות – כל הקבלה, “עשר ספירות בלימה” – הן “צבאות הוי””, הכחות של ה’ במעשה בראשית. באמת, המחלוקת אם שם קדוש או לא היא לגבי הספירות, והרי היו ראשונים שאמרו שהספירות (אם מתפללים אליהן) הן ע”ז ח”ו. אכן, אליבא דאמת, הספירות בטלות לאלקות – “איהו וחיוהי חד”. כתוב בפירוש שאפשר להתפלל לקו, אור אין סוף, וכך גם ל”איהו” שבתוך “חיוהי” ו”גרמוהי”. הלשון במאמר שה”חיוהי” וה”גרמוהי” נבלעו ב”איהו”, כנ”ל – זהו שם קדוש. והרמז: **כתר חכמה בינה חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות** = 2868. אם מחברים **צבאות** (שהכל הוא שם צבאות, כל לימוד הקבלה) = 3367 = 7 פעמים 13 (הראשוני ה’7) פעמים 37 (הראשוני ה’13), סדרה חשובה ביותר = **אמן** פעמים יחידה.

נו בראשית ב, א.

ב. שם צבאות ותיקון הברית שם "צבאות" ביסוד

עד עכשיו דברנו על שם צבאות כשייך לנצח והוד. אבל לפי מאמר חז"ל הסוד של "צבאות" הוא "אות [הוא בצבא שלון]" – הוא שייך ל"אות ברית קדש", ספירת היסוד. אמרנו שהכח של שם צבאות הוא להמשיך אלקות בעולמות ב"ע, בסוד "כליות יועצות" איך להשפיע לבן, לתלמיד ולעבד. אכן, הכליות יועצות איך להשפיע, 'מבשלות' את הזרע, אבל ההשפעה עצמה היא ביסוד^ט - כח הברית. והרמז (שכבר הוזכר) – **בן-תלמיד-עבד** בגימטריא **ברית**.

זהו עיקר החידוש כאן, שאף על פי שכתוב שצבאות הוא שם של נצח והוד, "לבר מגופא", על פי פשט הרבה יותר שייך לספירת היסוד. נוסף לכך עוד חיזוק: במאורי אור, ערכי הכינויים לפי האריז"ל (שכתוב שאין דרוש בלקו"ת שלא מצטט אותו), בתחלת ערכי אות **צ**. הוא אומר בפשטות שהאות **צ** בכל מקום רומזת ל"צדיק יסוד עולם", ספירת היסוד. זהו הדבר הכי פשוט, שלא ראיתי שמישהו כותב – שכל מלה, וכל שכן שם קדוש, שמתחיל ב-**צ** (שההופעה היחידה שלה בשמות ה' היא בשם צבאות!), אומרת שמדובר ב"צדיק יסוד עולם".

"גופא ובריתא – חשבינן חד", "נצח והוד – לבר מגופא"

הרבי הדגיש שנצח והוד הם "לבר מגופא" הפירוש הפשוט הוא שהרגלים ("נצח והוד

תרין שוקינ'^ט) יוצאות מהגוף – הגוף הוא עד המתנים, ומה שיוצא מהמתנים הוא "לבר מגופא". מה לגבי היסוד-הברית, האם הוא נקרא "לבר מגופא" או לא? שאלה טובה. מצד אחד, הברית נקראת רגל שלישית, רגל באמצע, ואם כן היא גם "לבר מגופא" – הרגלים מתפשטות מחוץ לגוף. מאידך, כתוב "גופא ובריתא חשבינן חד"^{טא}, בסוד "אלה תלדות יעקב [תפארת] יוסף [יסוד]"^{טב}. יוסף נראה לכאורה גם "לבר מגופא", משהו עצמי ששייך לעולמות התחתונים, כפי שרואים מכל הסיפור של יוסף, שצריך להגיע ממש לעולמות התחתונים, למצרים "ערות הארץ"^{טג}, ושם להאיר ולתקן את המציאות. עבודתו היא לא עבודת יעקב אבינו, ורק בסוף הוא 'סוחב את אבא' שיבוא אחריו. אף על פי כן, הפסוק מתחיל "אלה תלדות יעקב יוסף" ומכאן לומדים ש"גופא [תפארת-יעקב] ובריתא [יסוד-יוסף] חשבינן חד", אז אי אפשר לומר שהוא "לבר מגופא".

על נצח והוד לא כתוב "חשבינן חד" עם התפארת. אדרבא, לא חשבינן חד. קוי הימין והשמאל הם כמו הבריה העליון והבריה התחתון במשכן. המשכן הוא כמו אדם שוכב על צדו, כאשר הבריה העליון מחולק לשנים וכמותו גם הבריה התחתון – יד ימין (חסד) ורגל ימין (נצח) מחולקות וכך גם יד שמאל (גבורה) ורגל שמאל (הוד). לעומת זאת, "הבריה התיכון בתוך הקרשים מבחך מן הקצה אל הקצה"^{טד}, לא מחולק בכלל, והוא הגוף (תפארת) והברית (יסוד). לכן, גם כשמעמידים את האדם זקוף, אי אפשר לומר שהיסוד הוא "לבר מגופא". מצד שני, השער של **ברית** הוא **בר** – קצת רומז שיש כאן ממד של "לבר מגופא".

ט הקדמת תקו"ז – "פתח אליהו".

טא זרה ח"ג רכג, ב ובכ"ד; ע"ח של"א (פרצופי ז"ן) פ"ג.

טב בראשית לז, ב.

טג שם מב, ט"ב.

טד שמות כ, כח.

נט ראה תניא אגה"ק טו ובכ"ד.

עיקר החידוש כאן, שאף על פי שכתוב שצבאות הוא שם של נצח והוד, "לבר מגופא", על פי פשט הרבה יותר שייך לספירת היסוד

סוד שם צבאות הוא הכח להעלות ולתקן את כל הניצוצות הצבאות שנפלו ויצאו לבטלה כו'

שבעצם הוא ואבא "חשיבנן חד" – מתגלה שגם מי שפגם יכול לנקות בברית דקדושה, סוד שם צבאות, ולחזור.

שרש הצבא "ב"חטי ולא חטי"

אמרנו ששואלים האם היסוד הוא גם "לבר מגופא" או לא, ושיש לומר לכאן ולכאן. אם הוא קשור לשם צבאות, לכאורה כן יוצא ("כי תצא למלחמה על איביך"^{טו}), אך גם בא בחזרה – סוד המלה צבא^{טז}, "יוצא ובא". צבא הוא כח שיוצא לקרב – יוצא החוצה למקום רחוק, מקום האויב – נלחם שם עד שמנצח ואז חוזר הביתה עם השלל, אחרי שנצח את המלחמה. זהו סוד המלה צבא בכל מקום – יוצא-ובא, כמו שיש "רצוא ושוב"^{טז}, "מטי ולא מטי"^{טז}.

כפי שהוזכר, מובא במאמר ש"צבא" לשון זמן. למטה, בעולמות התחתונים ב"ע, יש זמן מוגבל ("הלא צבא לאנוש עלי ארץ"^{טז}). באצילות אין זמן, אך שרש הזמן הוא דפק החיים^{טז} – "רצוא ושוב". עוד למעלה מזה, בא"ק (אדם-קדמון), שרש הזמן הוא "מטי ולא מטי". "רצוא ושוב" היינו "רצוא" לשרש, למעלה, ו"אם רץ לבך שוב"^{טז} למטה, אבל שרש הזמן האמתי הוא בפה דא"ק, ממנו יוצא עולם העקודים, "מטי ולא מטי"^{טז}. אף על פי שצבא,

עא דברים כא, י.

עב צבא במספר קדמי = צבאות במספר הכרחי! צבאות במספר קדמי (תוספת של אותיות ות, ו = אהיה, ת = 1495) = 2015 = אל פעמים אדני. "אל אדני" הוא השם של עולם העשיה, "אף עשיתיו". אע"פ שצבאות ממשיך "איהו וגרמוהי חד" בעולמות ב"ע, אבל עיקר החידוש שמגיע ל"אף עשיתיו" – "אף" מרבה אצילות במקום העשיה דווקא.

עג יחזקאל א, יד.

עד זהר ח"א טז, ב.

עה איוב ז, א.

עו ראה לדוגמה לקו"ת חקת ד"ה "על כן יאמרו המושלים" (סד, ד ואילך).

עז ספר יצירה פ"א מ"ח; הקדמת תקו"ז ז, א.

עח ראה ע"ח ש"ז (מטי ולא מטי) פ"ב.

שם "צבאות" – כח תקון הברית

מה עוד יש במלה ברית? הנביא אומר על מי שפגם בברית ש"כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך ברית – נכתם עונך לפני"^{טז}, ראשי תבות נעל, אי

אפשר לנקות את הכתם. דברנו (בחלק הראשון של השיעור) על התפלה שמכבסת מהטינוף. בעיקר צריך לכבס את פגם הברית, אבל כתוב בזהר^{טז} שלמי שפגם בברית גם נתר ובורית לא יעזרו. אכן, "אין לך דבר העומד בפני התשובה"^{טז}, וכמוסבר באגרת התשובה^{טז} בשם הראשית חכמה שבתשובה עילאה אפשר לתקן. תשובה עילאה היא תשובה מאהבה רבה, תשובה שהופכת את הזדונות לזכויות. יש לומר שהוא סוד שם צבאות, שהוא הכח להעלות ולתקן את כל הניצוצות הצבאות שנפלו ויצאו לבטלה כו'^{טז}.

ברית ("ותרבי לך ברית") כתוב בלי ו, אותיות ברית. זהו סוג מיוחד של סבון שמכבס כל דבר, וכשהוא מכבס – הברית כבר לא לבר מגופא. הפגם עושה אותה לבר מגופא. איך יוסף ניצל? עוד מעט הוא הולך לפגום עם אשת פוטיפר – אם הוא יפגום את הברית עם אשת פוטיפר באמת הוא יהיה "לבר מגופא", לא ימנה בין השבטים. מה קורה ברגע האחרון, בדקה התשיעים? הוא רואה את דמות דיוקנו של אביו שמצילה אותו^{טז}, מקשרת אותו חזרה, מגלה

סה ירמיה ב, כב. ורמז: "כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך ברית" = 2495 = "אנכי הו' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (שמות כ, ב) = ה"פ צבאות דהיינו צבאות ב"רצוא ושוב": צ צב צבא צבא צבאות באות אות ות ת, סוד הצבא, "יוצא ובא", כמו שיתבאר. וכן, "כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך ברית נכתם עונך לפני" = 3321 = (פתחת הדבר הראשון) במשולש!

סו זהר ח"א סב, א.

סז ז"ח (מרגליות) יט, ב (מדרש הנעלם).

סח תניא, אגה"ק פ"ד.

סט הכל בכח של הדבר הראשון של עשרת הדברות, "אנכי [מי שאנכי, עצמותו יתברך] וגו'", כ"ל הערה סה.

ע סוטה לו, ב.

לא. שתי רגלים שהן "לבר מגופא" יש גם אצל איש וגם אצל אשה, אבל כשאני שואל על הברית – לכאורה אני שואל רק על הזכר. אצל הזכר הברית היא "חותם בולט"⁹⁹, עליו אפשר לשאול אם נקרא "לבר מגופא" או לא. אבל אצל האשה היסוד הוא "חותם שוקע", ברור שהוא לא "לבר מגופא" – לא מחוץ לגוף אלא בתוכו, חקיקה פנימית. בשביל להרות ולהוליד (עד ליעוד של "הרה וילדת יחדו"¹⁰⁰) ה' חקק את דפוס הרחם בתוך גוף האשה – הרחם הוא ודאי חלק מהגוף, חקוק בתוכו.

התכללות הזכר ונקבה בסוד הברית

בכל אופן, אצל כל אחד צריכות להיות שתי הבחינות – בעולם התיקון בכל דבר יש מה ו-**בן**, זכר ונקבה. אמרנו ששרש שם צבאות הוא סוד "מטי ולא מטי". ה"מטי", הכח לצאת לבר, הוא הזכר – ה"חותם בולט". ה"לא מטי", הכח לחזור לתוך עצמי, להבלע בתוך עצמי, הוא הנקבה. מי שמכיר קצת את שער "מטי ולא מטי" בעץ חיים – עיקר החידוש הוא ה"לא מטי", הרבה יותר מה"מטי", כמו חזרה בתשובה. לכן חזרה בתשובה בקבלה היא אמא, שם ההריון – "ולבבו יבין ושב ורפא לו"¹⁰¹.

אם כן, כל הזמן, כל רגע, גדר הזמן הוא "מטי ולא מטי". עכשיו נבין למה ספירת היסוד נקראת 'דו' – כי היא גם "לבר מגופא" וגם לא "לבר מגופא". כאן נבין את סוד ברית המילה. ברית מילה פשוט חותכת את החלק הבולט מדי של היסוד כדי שיוכל להבלע בתוך עצמו, לחזור לתוך עצמו¹⁰², כאילו להחקק כרחם פנימי.

פב ראה לקו"ת שה"ש ד"ה "שימני כחותם" (מה, א).

פג ירמיה לא, ז.

פד ישעיה ו, י.

פה הזכרנו לעיל שהרבי מתייחס כאן בלשון בליעה ביחס ליחוד "איהו וחיה וגרמוהי חד" באצילות. במ"א (שבעים פני חן פן סט) מוסבר, על פי מאמר חז"ל (נדה נו, א) שהזרע "חוזר ונבלע" שזהו תקון חטאות נעורים (ראשי תבות חן, שהם ראשי התבות חוזר נבלע), ועל כן חוזר נבלע (אותיות זרעו בנחל, "נחל נבע מקור חכמה", משלי יח, ד) עולה "טפה טרוחה" (373), ועולה מאמר יוסף הצדיק "הא

זמן מוגבל, הוא למטה בבי"ע – השרש האמתי של הצבא הוא דווקא ב"מטי ולא מטי", לא ב"רצוא ושוב", שהרי הצבא קודם יוצא ("מטי", יוצא-מגיע לכולם) ואחר כך חוזר פנימה ("לא מטי", חוזר לשרשו).

זהו הסוד הפנימי שמבואר כאן במאמרים, ששרש שם צבאות יותר גבוה מכל השמות, אפילו משם הוי' (לפחות שם הוי' שמהוה את המציאות), כי כל השמות הם באצילות, אבל בשביל לרדת מטה-מטה ולחולל נס, שגם למטה יהיה כמו באצילות, "איהו וחיה וגרמוהי חד בהון", צריך כח שיבוא ממקום יותר גבוה מאצילות, מא"ק. דווקא שם יש את הצבא-הזמן בסוד "מטי ולא מטי". שוב, כלל גדול אצלנו – שכעת נעמיק בו – ששרש המושג צבא הוא יוצא-ובא, צא-בא.

יסוד הזכר ויסוד הנקבה

בכלל, גם היסוד הוא יוצא ובא – יש בו בחינה של 'אבר חי' ו'אבר מת'. אבל ביסוד יש עוד תכונה חשובה: כל האברים שנזכרים ב"פתח אליהו"¹⁰³ – חסד יד ימין, גבורה יד שמאל וכו' – שוים בזכר ונקבה, אין בהם הבדל בין איש ואשה, חוץ מביסוד. עיקר ההבדל בין איש ואשה בגשמיות וכן בספירות העליונות הוא בספירת היסוד. זהו דבר פשוט, שמאד חשוב לזכור אותו. כך חז"ל¹⁰⁴ לומדים היכן עושים ברית מילה: כתוב "המול לכם כל זכר"¹⁰⁵, אבל לא כתוב איפה – אולי באצבע? יש רק מקום אחד בו יש הכר בין זכר לנקבה, "מקום שניכר בין זכרות לנקבות", הברית. מכאן לומדים שהמילה היא בברית. רואים כמה שהתורה צנועה, היא לא כותבת, לא מציינת, לא מצביעה בפירוש על מקום הערוה – רק רומזת, אבל "די לחכימא ברמיזא".

שאלנו קודם האם הברית "לבר מגופא" או

עט הקדמת תקו"ז ז, א.

פ שבת קח, א.

פא בראשית יז, א.

אנחנו מצווים להתדמות אליו יתברך, ועיקר ההתדמות לקב"ה הוא כשמביאים ילדים לעולם – כשמעמידים צבאות צבאות, צבאות ה'

בהוד", ועוד יותר היסוד ועטרת היסוד. מה הרמז שהשם צבאות הוא אכן זכר ונקבה יחד?

יש שלש דעות בחז"ל כמה אברים יש לאשה^א (אבר הוא עצם וגידים ובשר ועור). הדעה הרווחת היא שיש לה ארבעה אברים יותר מהזכר, שתי דלתות ושני צירים, הכל בתוך הרחם – ה"חותם שוקע" שלה. הייתי חושב שחלל הוא גארנישט,

לאיש יש משהו, עפעס וואס, ולה אין כלום – חלל. אבל דווקא שם יש לה תוספת של ארבעה אברים^ב. שוב, זו הדעה הפשוטה, אבל יש דעה שיש לה רק שלשה אברים יותר מהזכר ויש דעה שיש לה חמשה. כלומר, או שיש לה **רנא** אברים, או **רנב** אברים או **רנג** אברים. כאשר מצרפים את המספר הנמוך (המינימום), **רנא**, ל-**רמח** אברים של הזכר – יש ביחד **צבאות** אברים.

זהו רמז מאד ברור ששם צבאות הוא דווקא חבור של איש ואשה יחד, והכח שמחבר אותם הוא ספירת היסוד. מקומוותיהם בזמן החבור הם נו"ה – "איהו בנצח, איהי בהוד" – אבל המחבר בפועל הוא היסוד. לפי הדעה הפשוטה הם **רמח-רנב**, בדיוק 500, בגימטריא "**פרו ורבו**"^ג, **נרנר** שהאשה מדליקה^ד, **צבאות** ע"ה (או כאשר ה-א של צבאות עולה לכאן ולכאן)^ה.

א בכורות מט, א. ראה רמב"ם, הלכות טומאת מת פ"ב ה"ז ובכ"מ שם.

ב ד אברים בסוד הי"ד של שם שדי (שמתחדת עם הי"ד של שם אדני). שדי הוא שם היסוד, והוא גם שם שלו (יסוד הזכר) וגם שם שלה (יסוד הנקבה).

ג ספר רזיאל המלאך (הובא בקהלת יעקב ערך 'פריה ורביה').

ד של"ה, מסכת שבת, נר מצוה אות לה.

ה לפי הדעה שיש לה **רנב** אברים, הם עולים יחד 501 – "**מוצא פי הוי"** (דברים ח, ג), משולש 22 (**צבאות** במספר קטן עולה 22), שלמות כב אותיות. הזכר הוא סוד הספירות והנקבה סוד האותיות, אורות וכלים, כמו שכתוב בתניא (שער היחוד והאמונה פ"ד וראה גם פ"ו). אם היה עוד אחד – אם מוסיפים את השותף השלישי, הכולל – כבר עולה "**שכינה ביניהם**" (סוטה יז, א; זהו סוד שנות האבות יחד,

עטרת היסוד היא שרש המלכות, ובברית המילה מגלים את העטרה – שרש האשה שבתוך הזכר. לכן אנחנו תמיד מזכירים שכאשר עושים את הפריעה, לגלות את העטרה, מתגלה שם הכלה לעתיד – האשה, "אשת חיל עטרת בעלה"^ו. גם באשה יש את שתי המעלות. הרי אשה – יהודיה דווקא – "כמאן דמהילא דמיא"^ז. היא "חותם

שוקע", אבל יש לה גם מעלת "חותם בולט" חתוך, מהול. יש פה התכללות בשני הכיוונים. כמובן, בזכות ההתכללות, יש ביסוד כח גם לקיים, בבוא העת, "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד"^ח – כח להתייחד עם אשתו ולהיות לבשר אחד. זה מאד קשור לפשט שם צבאות – להעמיד צבאות, להוליד ילדים^ט. הפירוש הפשוט של שם צבאות הוא להוליד כמה שיותר ילדים. המחלוקת בחז"ל האם זהו שם של הקב"ה היא מאד משמעותית. אנחנו מצווים להתדמות אליו יתברך, ועיקר ההתדמות לקב"ה הוא כשמביאים ילדים לעולם – כשמעמידים צבאות צבאות, צבאות ה'. לכן כתוב^י שכח הלידה הוא כח האין סוף – שם קדוש של הקב"ה. אם כן, יצא לנו עד כה שכמה שהשם הזה תמיד מזוהה עם נצח והוד, בעצם הוא הכי קשור ל"אות בצבא שלו", אות הברית.

התכללות הזכר והנקבה בשם "צבאות"

אם כן, אמרנו שיש בשם זה גם זכר ונקבה, "מטי ולא מטי", "לבר מגופא" ולא "לבר מגופא". זכר ונקבה הם גם "איהו בנצח" ו"איהי

לכם זרע" (בראשית מז, כג).

פ משלי יב, ד.

פז ע"ז כז, א.

פח בראשית ב, כד.

פט ראה נתחומא פקודי ט ובכ"ד.

צ ראה לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך; המשך שמח תשמח ע' 7 (סה"מ תרנ"ז ע' קעט) ואילך.

שפועלות את פעולתן בשותפות דווקא (אי אפשר ללכת ברגל אחת, מה שאין כן לגבי שתי הידים, כמבואר בדא"ח). לכן הספירות נצח והוד נקראות 'שותפין' (כמו פרק "השותפין" בתחלת בבא בתרא). אבל כעת אנו מחדשים שיעקר שם צבאות שייך ליסוד וחיבור איש ואשה יותר מכל השמות. בדרך כלל שם היסוד הוא ש-די, אבל כאן אנחנו רואים שיש משהו בשם צבאות ששייך להולדה, שייך ליסוד. ואכן, חז"ל משתמשים במלה שותף למעליותא ב"שלשה שותפים באדם"^ק. 'שיתוף' באמונה בה' הוא לגרעיותא, אבל "שלשה שותפים באדם" למעליותא – אביו ואמו והקב"ה.

שם צבאות הוא השם של שיתוף פעולה, כמו שאומרים היום. הרבי מביא במאמר^{קא}, בשם אדמו"ר האמצעי^{קב}, שבשמות הקדושים שם צבאות הוא על דרך שם הפעולה ביחס לשאר השמות, שהם כמו שם התואר ואפילו שם העצם. במושגים של הספירות, שם העצם הוא האור ושם התואר הוא פנימיות הכלי, הכח לקבל את האור (כמו שהחכמה היא בלי גבול, גם הכח שלי לקבל חכמה, פנימיות הכלי, הוא בלי גבול – לכן "יהב חכמתא לחכימין"^{קג}, נותנים חכמה למי שיש לו כלי לקבל חכמה). אבל יש את הפעולה בחיצוניות, שם הפעולה – זהו כח חיצוניות הכלי להגביל את האור כדי לפעול "לבר מגופא".

שוב, האמונה ב'שיתוף' היא דבר לא טוב, רק שאלה אם מותר או אסור לגוי – אבל ודאי לא טוב ולנו ודאי אסור. איפה 'שיתוף' כן מותר ורצוי? לעשות שותפות בעסק. שיתוף טוב רק לפעולה – לא עצם ולא תואר, אלא הולך יחד עם המלה פעולה, שיתוף פעולה. פלא שלא

ק קידושין ל, ב. וראה לקו"ש חלו"ש יחה שניה לפרשת יתרו (נלמדה בעומק ובאריכות בשיעורי ה' תמוז ס"ט, מהם - ומהמשכם - נערך הספר מצות כיבוד הורים, עיי"ש).

קא ד"ה "באתי לגני" תש"כ פ"ד.

קב תו"ח בא קלו, א ואילך.

קג דניאל, ב, כא.

בכל אופן, צבאות רומז לחיבור איש ואשה בשביל להוליד ילדים, להוליד צבאות – צבאות ה'. לא סתם הרבי קרא לארגון הילדים "צבאות השם" – ילדים הם צבאות ה'. מאיפה הרבי לקח זאת? למה צבאות ה' הם ילדים? בתורה זהו כינוי של כל עם ישראל. כנראה היה ברור לרבי שצבא שייך לילדים. עד גיל מסוים אתה רוצה להיות גנרל, אחר כך מי שזוכה גדל מהענין. צבא הוא שעשוע של ילדים, גם רובים (לשון רביא, תינוק)...

השיתוף הקדוש

יש רמז שאנחנו אוהבים להזכיר: מה קורה

כשאני מחליף **צבאות** באתב"ש? אני מקבל את השם הקדוש^{יא} **השתפא**, לשון שיתוף^{יב}. כנראה יש כאן קשר למחלוקת האם שיתוף מותר לאומות העולם^{יג} – מחלוקת חשובה, ששייכת למהפכה הרביעית^{יד}. שיתוף כזה הוא ההיפך מ"איהו וחיהו חד בהון, איהו וגרמוהי חד ביהון". אם אני מגלה גם בבי"ע ש"איהו וחיהו

וגרמוהי חד", בכח שם צבאות, אין שיתוף.

בכל אופן, בשם צבאות יש שותפות. מה השותפות של הקדושה? לפי הפשט בקבלה, ששם צבאות הוא בנצח והוד, היינו שתי הרגלים

יש מחלוקת האם שיתוף מותר לאומות העולם. אם אני מגלה גם בבי"ע ש"איהו וחיהו וגרמוהי חד", בכח שם צבאות, אין שיתוף

"כימי השמים על הארץ", כנודע). "אלו ואלו דברי אלהים חיים" – 499500501 עולה 1500, י"ה ז"ה בהכאת אותיות (י פעמים ה פעמים ו פעמים ה).

צו זהר ח"ב רסא, ב.

צז קהלת יעקב ערך 'השתפא'.

צח שו"ע או"ח קנו, בהגה. ש"ך יו"ד קנא, ז. ע"פ תוספות סנהדרין סג, ב ד"ה "אסור", וכדברי הרמ"א בסימן קנא (ראה שו"ת נו"ב תנינא יו"ד קמח).

צט וראה שיעור ג' כסלו ע"ט ח"ג (נדפס בגליון וירא ע"ט), ובכ"ד.

שיתוף פעולה.

נחזור: שם צבאות פועל במציאות והוא סוד השותפים – שלשה שותפים באדם, אבא ואמא, שהם ישראל, והשותף השלישי, שהוא מה שפוסקים להלכה שצבאות הוא שם קדוש, כח האין סוף שיש בזיווג, מציאות ה' שיש במצות "פרו ורבו" (שקיומה בהולדת בן ובת – **אב אם בן בת** עם הכולל, השותף השלישי, בגימטריא **צבאות!**).

משתמשים בביטוי הזה במקורות... איפה כתוב ששיתוף הוא בפעולה? כתוב שדווקא המדות דקדושה וכך נשמות דקדושה משתפות פעולה. הסימן שאנחנו שייכים לסטרא דקדושה הוא שאנחנו מוכנים לשתף פעולה למען מטרה מסוימת, אותה ניתן להשיג רק על ידי שיתוף פעולה – איש ואשה. כל שיתוף פעולה הוא כחות מוגבלים, חיצוניות הכלי. האחדות בין הספירות היא דווקא באמצעות חיצוניות הכלים,

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ בכח שם צבאות להמשיך את היחוד של עולם האצילות – "איהו וחייהי וגרמוהי חד" – גם בעולמות התחתונים בריאה-יצירה-עשיה.
- ◆ באצילות הספירות 'נבלעות' בה' ובבי"ע (מכח שם צבאות) אחדות ה' מתגלה בתוך הספירות.
- ◆ עולמות בריאה-יצירה-עשיה הם בסוד בן-תלמיד-עבד.
- ◆ שם צבאות הוא "כליות יועצות" איך להגיע גם לבנים, התלמידים והעבדים הרחוקים.
- ◆ בבריאה עיקר החינוך הוא לאתהפכא, ביצירה עיקר החינוך לאתכפאי ובעשיה עיקר החינוך לדרך ארץ.
- ◆ אברהם-יצחק-יעקב (מלמעלה למטה) מתקנים את עשיה-יצירה-בריאה (מלמטה למעלה).
- ◆ על ידי תיקון בריאה-יצירה-עשיה (תיקון הברית) זוכים לבני-חיי-מזונני.
- ◆ שם צבאות הוא הכח לייחד עולמות-נשמות-אלקות.
- ◆ היסוד הוא אחד עם הגוף וגם "לבר מגופא" – על ידי תיקון הברית ניצלים מלצאת "לבר מגופא" וזוכים להתאחד עם השרש.
- ◆ בכח שם צבאות להעלות את כל הניצוצות שנפלו בפגם הברית.
- ◆ שרש שם צבאות (יוצא ובו) הוא בסוד "מטי ולא מטי" – מקור הכח לרדת לעולמות ולפעול בהם אחדות.
- ◆ ברית המילה פועלת התכללות בין יסוד הדכורא ("חותם בולט") ויסוד הנוקבא ("חותם שוקע") ומאפשרת את הזיווג בקדושה והעמדת צבאות-צבאות של ילדים.
- ◆ שם צבאות, המגלה אלקות בעולמות התחתונים, שולל את ה'שיתוף' האסור ומגלה את כח השיתוף הקדוש – כח ההולדה של "שלשה שותפים באדם".
- ◆ שיתוף פעולה – מכח חיצוניות הכלים דווקא – הוא הכח המייחד את הקדושה.

לשחק עם השטות והשקר

אכן, על משה לנקוט במדת "ראה", כדי לא ליפול בעצמו בשטות שהוא משחק. הראיה שייכת לחכמה שפנימיותה בטול (מדתו העצמית של משה) – עליו 'לשחק אלקים' מתוך בטול גמור, מכח הראיה באלקות האמתית (וממילא המשחק הופך להיות "ושחקתי לפני הוי"ה", כמשחקו של דוד השפל בעיני עצמו).

הוראת ה' למשה היא הוראה לכל צדיק הרוצה להיטיב לכל ישראל:

וזוהו גדולה עבירה לשמה כנ"ל שצריך הצדיק לירד ממדרגתו לשבר את שטות אדם השפל ועושה עבירה לשמה

כפי שמסביר רבי אלימלך במקום אחר^א, הצדיק עושה מתוך קבלת עול, לשמה, מצות ה' שנראית בעיניו כעבירה (דוגמת התנהגות משה כ'אלקים' או דוגמת הריגת צאן עמלק על ידי שאול) – ובאמת עבורו היא ירידה! – וזוהו כחו להזדהות גם עם בעל-עבירה אמתי, "באשר הוא שם"^ב, להשפיע לו טוב ולהעלותו לקדושה.

למשל מי שהוא רגיל לשונו לדבר שקר צריך הצדיק גם כן לשבר אותו בדבר הדומה ובודאי ח"ו שהצדיק יאמר שקר אך מצינו שהתירו חז"ל לשנות במסכת כו' או כדומה בענין זה שהצדיק אומר על עצמו שאינו צדיק וזה שקר שהוא צדיק ועושה עבירה לשמה

על הפסוק "ויאמר הוי' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך"^א כותב הנועם אלימלך^ב:

ראה נתתיך יש להבין מה זה הלשון ראה גם מלת אלקים ונראה דהנה הצדיק הרוצה להעלות את אדם השפל ולהסירו משטותו ושפלותו בלתי אפשר לשבר את דבר שטותו כי אם בדבר הדומה קצת דהיינו שצריך הצדיק לירד קצת ממדרגתו ולהטות אליו בדבר הדומה והנה פרעה אמר שהוא אלקי כפירש"י ז"ל הנה יוצא המימה כו' לכן אמר השם יתברך למשה ראה נתתיך אלקים לפרעה פירוש שצריך אתה לעשות אותות ומופתים לפני פרעה כמעשה אלקות ועל ידי זה תשבור את שטותו שמחזיק עצמו לאלקות שהוא יסבור שאתה אלקים ולכן ראה שתסתכל בדבר זה מאוד שלא תתגאה ח"ו

כמו במעשה המפורסם של רבי נחמן עם ה'הינדוק'^ג, הדרך היחידה לתקשר עם מי ששקוע בשטות שלו היא להזדהות עמו במדה מסוימת ולדבר בשפה שלו – אם פרעה עושה עצמו אליל על משה להופיע בפניו כ"אלהים לפרעה".

נערך מרשימת הרב ע"א איתאל גלעדי. מוצש"ק כ"ה טבת תשפ"א.

א שמות ז, א.

ב ראה גם מעין גנים ח"ב פרשתנו ובאריכות בשיעור אור ל"ד שבט ע"א.

ג שיח שרפי קדש (ברסלב) ח"א אבניה ברזל תקפא.

ד שמוא"ב ו, כא.

ה פרשת נשא ד"ה "ולבני קהת".

ו בראשית כא, יז.

ולהתדמות לשקר ולשטות כדי לקרב יהודים, מצדיקה את הצדק שאמר "יברא שהוא עושה צדקות". מושגי האמת והשקר שייכים לספירת היסוד, מדת ה"צדיק יסוד עולם"¹. הצדיק מגלה כי "ועמך כלם צדיקים"² – כל יהודי מסוגל לצאת מהשקר-השטות שלו ולהגיע לנקודת האמת, מכח התקשרותו לצדיק היורד אליו להעלותו – ובכך מצדיק את בריאת העולם והאדם.

כל המהלך הזה רמוז בסוד האות **צ** (האות ה' **חי** באלף-בית, סוד "צדיק חי עלמין"³), הנקראת בעולם התהו צדי (כתרגום "תהו ובהו"⁴), "צדיא וריקניא") ובעולם התיקון צדיק⁵: הצדיק דתהו⁶ דואג רק לעצמו ואינו מוכן לרדת מדרגתו לטובת זולתו (**צדי** מתחלף – בחילוף **צ-ש**, אותיות השיניים – בשם **ש-די**, "שומר לעולמו די"⁷ מלהתפשט לתחומי השקר והשטות). לצדיק דתיקון נוספת האות **ק**, שרגלה יורדת תחת השורה, בסוד "רגליה ירדות מות"⁸ – הצדיק החי מוכן לרדת להחיות גם את המת ("רשעים בחייהם קרויים מתים"⁹).

יג משלי י, כה.

יד ישעיה ס, כא.

טו זהר ח"א ד, ב; רנב, ב; ח"ג רכח, ב ובכ"מ.

טז בראשית א, ב.

יז ראה זהר ח"א ב, ב וביאורו בשער מאמרי רשב"י; אור זרוע ח"א סדר אלפא ביתא אות מו; מגן דוד (לרדב"ז) אות צ; חסדי דוד הנאמנים ח"ה עמ' 5.

יח ראה קהלת ז, טז והקדמת שכינה ביניהם הערה יא.

יט חגיגה יב, א; זהר ח"ג רנא, ב.

כ משלי ה, ה. וראה המשך "באתי לגני" תשי" אות ח (וביאוריה).

כא ברכות יח, ב.

כב תוספת ה'ק לשם האות **צ** רומזת להתבונן בהתפתחות השתלשלות הצדיק; **צ צד צדי צדיק**, **צ** הוא האות, **צד** רומז להיות הצדיק בסוד **צד ימין** (ימין לשון אמונה, סוד "צדיק באמונתו יחיה" בעצמו ויחיה אחרים), **צ צד צדי** עולה **רפח** (הרבע הכפול של זה, השייך ליסוד, כמבואר במ"א), **רפח** הניצוצין שנפלו לעלמא דשיקרא ומתו (כרמוז בתבה הי'חי בתורה, "מרחפת" אותיות **מת רפח**) שצריך ה'צדיק להעלות ולהקים לתחיה, וכמבואר במ"א ש'צדיק ברבע עולה **רפח** במשולש (ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ה עמ' 8).

כדי לשבר כח המשקר

הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין התבטא פעם¹ (בתוך סיפור) שהבעל שם טוב לא היה ה'כביכול' וזקני הרב המגיד לא היה 'בעל עגלה'. אלה שתי הדוגמאות ההפוכות כאן לירידת הצדיק לשטותו-שקרו של החוטא – ה'משחק' שלו כאלקים ('כביכול'), למעלה מדרגתו, והשקר שלו שאינו צדיק (אלא 'בעל עגלה'), למטה מדרגתו. הדוגמה המובהקת לעבירה היא שקר, משום ש"אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות"² (מקור הביטוי שטות עליו חוזר כאן הנועם אלימלך כמה פעמים) והשטות הזו, כמבואר בתניא³, היא השקר-הדמיון שהוא ישאר מחובר לה' למרות החטא שלו.

ואיאת בגמרא אמת אמר לא יברא ששיקרא בעלמא צדק אמר יברא. וזהו בשרתי צדק בקהל רב פירוש כשיש קהל רב אזי בלתי אפשרי שלא יהיה שקרן אחד והצדיק הוא מעלה אותו משטותו ושקריותו על ידי שהוא מטה עצמו אליו גם כן בדבר הדומה כנ"ל ונמצא הוא בשורה לצדק שטוב אמר (לא) יברא וק"ל.

העולם כולו הוא שקר, "עלמא דשקרא", שהרי אליבא דאמת "אין עוד מלבדו", "הוא לבדו הוא ואין זולתו"⁴, והתדמות המציאות ליש ודבר נפרד בפני עצמו היא השקר הגדול ביותר – לכן "אמת אומר אל יברא"⁵. זו גם הסבה שבוודאות "בקהל רב" יש שקרן – בעולם השקר לא תתכן אמת טהורה. אמנם, אהבת ישראל הבלתי מוגבלת של הצדיק, המוכן במסירות נפש ממש לרדת

ז מאמר מרדכי (סלאנים) אות יד; תורת המגיד (קלפהולץ) ח"ב עמ' רטו ועוד.

ח סוטה ג, א.

ט פי"ד.

י דברים ד, לה.

יא תניא פל"ה בהגהה.

יב בראשית רבה ח, ה.

תיקון הדכאון

בפרשה מזכרים לראשונה בני אהרן נדב ואביהוא. **אביהוא = דכא. נדב = ון.** וביחד **דכאון**. תיקון הדכאון הוא בתחושת ה"רצוא" של נדב ואביהוא, כלות הנפש לאור האלוקי. הרמז חוזר במכת דם: בפרשיה הראשונה של מכת דם יש 25, **דכא**, אותיות **מ**. ובפרשה השניה יש 56, **ון**, אותיות **מ**. **המים** המציפים את הכל משרים דכאון, והתיקון הוא להפוך אותם לדם חם. מכאן שקריאת מכת דם בתורה היא סגולה לתיקון הדכאון.

[שנשועים יום יום]

זהב שלמה

ביאורים בפירוש רש"י | פרשת וארא

אני הוי'

וכן שינוי הלשון משם אלהים לשם הוי', לכן מפרש רש"י שהדבור הראשון עומד בפני עצמו, שדבר אתו משפט.

ופירש הרא"ם שהמשפט הוא הוא העונש שכתוב לעיל ב"עתה תראה", ועונש זה בא מתוך שה' עמד עם משה במשפט (אכן, במדרש מפורש שלא היה עונש ממש, אלא "בקשה מדת הדין לפגוע במשה, וכיון שראה הקב"ה שבשביל ישראל הוא אומר לא פגעה בו מדת הדין". ומה שפירש רש"י "עתה תראה... ולא העשוי לשבעה אומות", פירש המשכיל לדוד שגזרה זו עדיין לא נחתמה לגמרי)². והגור אריה פירש ש"דבר אתו משפט" היינו דברי התוכחה האמורים כאן בהמשך.

נאמן לשלם שכר

ומה שכתוב "ויאמר אליו אני ה'" הוא עניין נוסף. ואין הפירוש שכעת ה' הודיע למשה ששמו הוי' (שהרי כבר בפרשה הקודמת הודיע זאת), אלא "נאמן לשלם שכר טוב", ותשלום השכר לאבות הוא גאולת ישראל ממצרים, כמו שממשיך רש"י לפרש את המשך הפסוקים. וכן בפסוק הבא "וְאָרָא אֶל אֲבִרְהָם אֶל יִצְחָק

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'." וידבר אלהים אל משה דבר אתו משפט, על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה. ויאמר אליו אני ה' נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני ולא לחינם שלחתיך כי אם לקיים דברי שדיברתי לאבות הראשונים. ובלשון הזה מצינו שהוא נדרש בכמה מקומות, "אני ה'" נאמן להפרע כשהוא אומר אצל עונש, כגון "וחללת את שם אלהיך אני ה'", וכשהוא אומר אצל קיום מצוות כגון "ושמרתם מצוותי ועשיתם אותם אני ה'" נאמן ליתן שכר.

בסוף פרשת שמות טען משה "למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתיני ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה" וכו', ותשובת ה' היתה "עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו", ופירש רש"י "הרהרת על מדותי... לפיכך 'עתה תראה', העשוי לפרעה תראה ולא העשוי למלכי שבעה אומות". וכאן ממשיכה התשובה לדברי משה. "וידבר אלהים אל משה" מפרש רש"י "דבר אתו משפט", כי "וידבר" הוא לשון קשה וכן "אין אלהים בכל מקום אלא דין"³. ועיקר הדיוק ממה שכתוב שני דבורים נפרדים "א[ו] וידבר אלהים אל משה [ב] ויאמר אליו אני ה'" (ולכאורה צריך לומר "וידבר אלהים אל משה לאמר"),

ב ובבאר בשדה פירש: משה לא באמת הרהר אחר מדותיו של ה', וכל דבריו הם לכבוד ה' וישראל וממדת הענוה, ולכן מדייק רש"י "דבר אתו משפט", ולא נקט לשון "דין", כי משפט הוא ממוזג דין ורחמים, שלמרות שלפי הנראה משה הקשה לדבר מכל מקום באמת דבריו היו רק לכבוד ה'.

נערך מרשימת הרב ע"י יוסף פלאי.
א רש"י להלן יד, יט. וראה כאן ברא"ם וגור אריה.

לטענת משה למעלה, אלא ה' אומר למשה שלא יחשוב שלא יצליח בשליחותו.

שכר ופורענות

רש"י מפרש תחילה "אני ה', נאמן לשלם שכר טוב", ובהמשך הדיבור מפרש ש"אני ה'" נאמר גם בהקשר לעונש, "נאמן להפרע" וגם "נאמן ליתן שכר".¹ ובפשטות, כוונתו שכאן הפירוש הוא לטובה, לשלם שכר טוב, ובמקומות אחרים יש גם במשמעות של פורענות. אך הברטנורא פירש שגם כאן יש פורענות, דהיינו העונש למשה הרמוז בתחילת הפסוק "וידבר אלהים אל משה". והמשכיל לדוד פירש "נאמן לשלם שכר טוב" לישראל, ו"נאמן להפרע" מהמצרים. אך נראה יותר שכאן העיקר הוא תשלום השכר, כדיוק רש"י בפתח דבריו.

והשל"ה ביאר: לכאורה קשה, כיון ששם הוי' הוא מדת הרחמים, איך "אני הוי'" מתפרש גם על פורענות? אלא שתכלית העונש והפורענות היא בשביל השכר, וזו תשובת ה' למשה על טענתו "למה הרעות לעם הזה" – דע לך שמדת הדין (שם אלהים) היא בשביל מדת הרחמים (שם הוי').²

בהמשך פירוש רש"י לתורה, מובא כמה פעמים פירוש "אני ה'", נאמן לשלם שכר ונאמן להפרע,³ וכאן היא הפעם הראשונה. "הכל הולך אחר הפתיחה", והפתיחה היא לטובה דווקא (כמו שהתבאר), כדי "לאכללא שמאלא בימינא", להכליל את מדת הדין במדת החסד, כנ"ל שגם העונש במדת הדין נובע ממדת הרחמים. בפנימיות, מקור השכר והעונש הוא בבינה-אמא, סוד "לעתיד לבוא" (עולם השכר), ו"מינה דינין מתעריין" (פורענות מחיצוניות הבינה), אך

וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשְׁמֵי ה' לֹא נִוְדַעְתִּי לָהֶם" מפרש רש"י "ושמי ה' לא נודעתי להם... לא נכרתי להם במדת אמתות שלי שעליה נקרא שמי ה', נאמן לאמת דברי, שהרי הבטחתי ולא קיימתי". ובהמשך "וְגַם אֲנִי שְׁמַעְתִּי אֶת נִאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", מפרש רש"י "וגם אני, כמו שהצבתי והעמדתי הברית יש עלי לקיים". ובהמשך "לָכֵן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלַת מִצְרַיִם", ומפרש רש"י "אמור לבני ישראל אני ה', הנאמן בהבטחתי". ובסוף העניין (פס' ט) כותב רש"י "קרוב לענין זה שמעתי בפרשה זו מרבי ברוך ברבי אליעזר [דהיינו כל הפירוש הזה ל"אני ה'" הוא מרבי ברוך], והביא לי ראייה ממקרא זה 'בפעם הזאת אודיעם את ידי ואת גבורתי וידעו כי שמי ה' למדנו כשהקב"ה מאמן את דבריו אפילו לפורענות מודיע ששמו ה' וכל שכן האמנה לטובה".

ומפרש רש"י ש"ויאמר אליו אני ה'" זו תשובה לדברי משה "למה זה שלחתיני", ופירש רש"י שם "קובל אני [לשון תלונה] על ששלחתיני". וכעת אומר לו ה' "לא לחנם שלחתיך", אלא "אני ה', נאמן לשלם שכר טוב" וכדי לקיים את הבטחתי לאבות שלחתי אותך. ואמנם משה ידע מתחילה ששליחותו לא בחנם, ובכל זאת התלונן שבאה תקלה על ידו, שבגלל דבריו לפרעה "הרע לעם הזה". אך ה' השיב למשה שלמרות הצער בשליחות זו (שהרע לישראל) מכל מקום ה' 'הוכרח' לשולחו כדי לקיים דבריו (רא"ם). והמשכיל לדוד פירש: מה שהרע לישראל הוא כדי שיהיה אפשר לקיים את ההבטחה בברית בין הבתרים "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי"⁴ (הלשון שמזכיר רש"י להלן בפירושו למלים "ואזכר את בריתי"), שעכשיו ראוי למצרים להענש על רשעותם הגדולה שהכבירו את העבודה.⁵ אמנם המהרש"ל (מובא בשפתי חכמים) מפרש שאין כאן תשובה ישירה

ה נאמן להפרע נאמן ליתן שכר = 1677 = 1118 ("שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד") וחצי, 13 פעמים הוי' הוא האלהים. ועם אני הוי' = 1764 = 42 ברבוע.

1 תולדות אדם, בית ישראל תניינא.

2 ועל דרך זה באור החיים כאן.

3 למשל: ויקרא יח, ה; יט, טז.

ג בראשית טו, יד.

ד וראה קרוב לזה בלבוש. וראה גם אור החיים לפי דרכו.

שם הוי', כמודגש בפתיחת וחיתום לשונות הגאולה: "לכן אמר לבני ישראל אני הוי' [כותרת' לשונות הגאולה] והוצאתי... והצלתי... וגאלתי... ולקחתי... וידעתם כי אני הוי' [חותם הלשון הרביעי]... והבאתי... ונתתי אתה לכם מורשה אני הוי' [חותם הלשון החמישי]".

גם תיקון ה'אני' של האדם הוא להיות נאמן, לנהוג במדת האמת ("מדת אמתות" בלשון רש"י) ולקיים את דבריו, לטוב ולמוטב. בפנימיות, הדבר נוגע למדת היסוד הנקרא **אין**, כמו "כחי וראשית אוני"^א, שרש תחושת ה**אני**. מבואר שפנימיות ספירת היסוד היא מדת האמת – לאמת את ההבטחה, להגשים בפועל את כל האורות שלמעלה מהיסוד. כאן ההבטחה היא "אל אברהם אל יצחק ואל יעקב", כנגד שלש המדות חסד (אברהם), גבורה (יצחק) ותפארת (יעקב) – אבל קיום ההבטחה בפועל הוא רק על ידי "מדת אמתות" של היסוד.

המושג "נאמן" שייך בפרט למדת הנצח, מדתו של משה רבינו, "בכל ביתי נאמן הוא"^ב, וכן ה'און' של מדת היסוד שייך לנצח בסוד "איהו [היסוד] בנצח"^ג. הנצחיות שאינה משתנה מאמתת את קיום ההבטחה. לכן דווקא משה רבינו הוא גואל ישראל (וזה תשובה לטענתו "למה זה שלחתי!")

הוי' בהכאת אותיות = 1500. וביחד 2000, סוד ברבתי של בראשית, רמז שכל התורה כולה היא גילוי "אני הוי'".

יא בראשית מט, ג.

יב במדבר יב, ז. וראה מעין גנים במדבר עמ' קלט הערה לו.

יג עץ חיים שער הכללים פ"א.

בפנימיות הבינה יש המתקת הדינים בשורשם להיות הכל בטוב הנראה הנגלה.^ט

"אני ה'" – נאמנות

יש להבין, כיצד במלים "אני הוי'" יש משמעות של נאמנות לשלם שכר או פורענות. ופירש החזקוני, ששם הוי' פירושו "יהיה חי וקיים לעולם בלי תכלה [וממילא] ובידו לשלם כל בריה גמולה כל זמן שירצה" (הנאמנות אינה מוכחת ומתגלה אלא לאחר זמן).

והגור אריה מביא שלשה פירושים: א. שם הוי' עולה אמן בקריאתו ובכתיבתו, כלומר הוי' **אדני = אמן**, "מפני שהוא נאמן לקיים את דבריו ולאמן את דבריו". ב. שם הוי' משמעותו היה הוה ויהיה, עבר הוה ועתיד, שבכל הזמנים הקב"ה אחד ודעתו אינה משתנה, ולפיכך נאמן בהבטחתו (קרוב לחזקוני). ג. שם הוי' הוא שם המיוחד שמורה על אמתת עצמו יתברך שמו, וכיון ש"ה' אלהים אמת" לכן שמו המיוחד רומז להתאמתות. אך נראה שהדיוק הוא גם בלשון "אני", כמשמעות לשון רש"י בהמשך "וגם אני שמעתי... יש עלי לקיים". **אני** קרוב ללשון **נאמן** (ושרש **אמן**), אותיות **אן** משותפות. ועוד, "אני הוי'" היינו ששם הוי' הוא עצם ה'אני' של ה', כידוע ששם הוי' הוא "שם העצם", לכן קיום הבטחת ה' ביציאת מצרים הוא גילוי "אני הוי'", גילוי

ט בבינה מאיר שם סג. לכן ראוי לחשב "אני הוי'" במילוי סג, דהיינו **אלף נון יוד יוד וואו הי = 300** (משולש כד, המתקת כד בתי דינין) = **פחד יצחק** (לשון צחוק ותענוג בהמתקת הדינים) = **רוח אלהים** (רוחו של מלך המשיח). י **אני** בהכאת אותיות (א פעמים ו פעמים י) = 500.

קור וחום

המים של היאור מייצגים את הקרירות של מצרים, האדישות לכל קודש. הקור הזה הוא הדבר החמור ביותר, כפור ממית, ולכן המכה הראשונה היא להפוך את מי היאור לדם חם וחי. במכה השניה עלו הצפרדעים מהיאור ונכנסו לתנורי מצרים. זו פעולה הפוכה: לקרר את החום של הקליפה, להיות אדיש לחום המדומה של התאוה המפתה. [לפי ליקוטי שיחות]

הסיפור החסידי

הבבא סאלי | בידו הגדולה

רבי ישראל אבוחצירא נולד בשנת תר"ן לאביו רבי מסעוד, בנו של רבי יעקב אבוחצירא בעל ה'אביר יעקב'. עוד בצעירותו הורגל בסיגופים, לא אכל בשר וצם פעמים רבות. בגיל 13 התחתן ונולדו לו מספר ילדים אשר המוכר בהם הוא ה'בבא מאיר'. לאחר שאשתו הראשונה נפטרה, נשא רבי ישראל אשה אחרת אשר גם ממנה נולדו מספר ילדים. עם פטירתה, נישא רבי ישראל בשלישית עם הרבנית סימי אשר חיה עד היום, לאויש"ט. בגיל 18 החליף בראשות הישיבה את אביו שנפטר. בשנת תרפ"ב לערך עלה לארץ, אך חזר למרוקו למספר שנים. לאחר מכן עלה שנית ושבו למרוקו, בשנת תשכ"ד השתקע בארץ הקודש עד ליום פטירתו בד' שבט תשד"מ.

שגרם להתרגשות אצל כל הנוכחים. לאחר שהשתררה דומיה בחדר, הישיר הרב את מבטו אל עיניו של הבחור ושאל: "אם אברכך ברפואה שלמה ותוכל לקום על רגליך, האם תהיה מוכן לקבל עליך עול מצוות?". "כן", ענה הבחור. "אם כן", אמר הרב, "תן לי את ידך, ואני מברך אותך ברפואה שלמה לעבודתו יתברך". לאחר שנישק הבחור את ידיו של הרב, אמרו לו הנוכחים לנסות לקום על רגליו. להפתעתו הצליח לעמוד מלוא קומתו, ואף לצעוד כמה צעדים בלי עזרת איש. בעודו המום מהשינוי המיידית שחל במצבו ניסה להלך במהירות גדולה יותר, ועד מהרה מצא את עצמו ליד דלת דירתו של הרב. בקפיצה יצא מחוץ לבית, והחל לרוץ כשהוא פונה לעוברים ושבים בשאלה: "איפה יש באזור טלפון ציבורי?".

הטלפון הקרוב ביותר היה בישיבת הנגב, מרחק כמאתיים מטרים מבית הרב. לשם הגיע הבחור בריצה, ובהתרגשות גדולה דיבר עם בני משפחתו וסיפר להם את אשר קרהו בבית הבבא סאלי. בחורי הישיבה ששמעו בהשתאות את סיפורו התקשו להאמין למשמע אוזניהם, אך לאחר שחזר על הסיפור

יום אחד הופיע לפני הבבא סאלי זי"ע בחור על כיסא גלגלים. הבחור ישב לפני הבבא סאלי וסיפר כי נפצע במלחמת יום הכיפורים, ולאחר סדרת ניתוחים נשאר מרותק לכיסא גלגלים כאשר רגל אחת כלל לא מתפקדת. מצב הרגל החל להתדרדר והיה חשש שיצטרכו לקטוע אותה. אותו בחור, שהיה רחוק מתורה ומצוות, החליט כמעשה של יאוש לנסוע לנתיבות אל הצדיק, ולראות אולי יש אמת בכל הסיפורים ששמע על הניסים שהוא מחולל.

שמע הבבא סאלי את סיפורו של הבחור, פנה אליו ושאל: "תפילין אתה מניח בכל יום?". "לא", ענה הבחור. "על השבת אתה שומר?". "לא", באה התשובה. "אם כן", התפלא הבבא סאלי, "תן תודה על כך שרגל אחת שלך בריאה! הרי את הכוח אנחנו מקבלים מאיתנו יתברך, ואם אין אנו עושים את רצונו, בידו לקחת מאיתנו את אשר נתן לנו ולשתק אותנו כליל. ואתה שאינך הולך בדרך התורה והמצוות, כל הטוב שיש לך הוא מתנת חינם". כאשר שמע זאת הבחור פרץ בבכי מר

המודרני, הפך המושג 'כפיה דתית' למושג שלילי הרחוק מה'חופש' לו המערב מטיף ומחנך. לעומת זאת, בקרב צבור שומעי לקחו של הבבא סאלי לא היה קיים כל כך החשש מכפיה, או הפחד משימוש ביראת העונש. זאת מתוך הכרה שהכפיה נועדה להתמודד עם הפרעות בלתי רצויות, מצד החברה או מצד היצר הרע (וכך אנו מבקשים מה' בכל יום – "וכוף את יצרנו להשתעבד לך").

בדרך החסידות, גם כפיה צריכה להתחולל בכיף, בסופו של דבר. בדרך לכך ניצבים שלושה שלבים, כדרך מורנו הבעל שם טוב לחלק את דרך התיקון להכנעה-הבדלה-המתקה:

במושגי ההלכה יש שתי אפשרויות של כפיה, העומדות כנגד שלבי ההכנעה וההבדלה: "כפיה בשוטים", "ביד חזקה" כפשוטו, ו"כפיה בדברים" ברמות שונות של שכנוע: ציווי, תוכחה או בקשה.

כפיה בשוטים מתבססת על הכנעה, מתוך הנחה שרצונו של האדם הוא טוב, ואת היצר הרע שאונסו צריך להכניע ביד חזקה (רמב"ם הלכות גירושין פ"ב ה"כ). כפיה בדברים מבוססת על שכנוע, הפועל פעולה של הבדלה והבחנה שכלית בין טוב לרע. הכפיה השלישית היא על דרך ביאור החסידות את מאמר חז"ל "כפה עליהם הר כגיגית" – הקדוש ברוך גילה לעם ישראל עוצמה כזו של אהבה, שבעל כרחם הם השיבו לו בהתמסרות של אהבה. זו כפיה שכל כולה המתקה.

בסיפור משתמש הבבא סאלי בכל האופנים הללו: הוא 'מכריח' את הבחור להבטיח לו כי יטיב את דרכיו, מוכיח אותו בתקף ומעורר את לבו, והכל נטבל במתיקות שלבסוף, כשהוא נותן לו את ידו ומקימו באחת על רגליו. בזכות הצדיקים המתוקים והממתקים, כובשי הלבבות ההולכים בדרך הבעל שם טוב, נזכה בקרוב לקיים יעוד הבריאה "מלאו את הארץ וכבשה" ולביאת המשיח תיכף ומיד ממש.

נתפסו לאווירת התעלות נפלאה, שילבו יד ביד ויצאו בריקוד-שמחה יחד עם הבחור להודות לקדוש ברוך הוא על הישועה הגדולה. מאוחר יותר הגיעו רבים לבית הרב והשתתפו בסעודת הודיה מיוחדת לכבוד הנס.

הבחור המאושר שמר את הבטחתו לבבא סאלי, ושינה באופן יסודי את אורחות חייו.

בסיפור משתקפים היטב אהבת ישראל הגדולה של הבבא סאלי, כח הברכה שלו, וגם האכפתיות הגדולה לשמירת התורה והמצוות של יהודים נוספים.

בהקשר זה מסופר, כי הבבא סאלי הגיע לארץ ישראל שלש פעמים עד שהשתקע בה. בפעם הראשונה שהה בארץ כשנה, וכשראה כי המצב הרוחני בארץ בתהליך התמוטטות של ממש חזר למרוקו. גם בפעם השניה בה הגיע הבבא סאלי לארץ לא נשאר בה מאותה הסיבה, וגם בפעם השלישית, הזדעזע הבבא סאלי ממצב החינוך בארץ ושקל לעזוב.

בפעם השניה שעלה ארצה עם משפחתו, שיתף הבבא סאלי בלבטיו את הרבי מליובאוויטש. הצדיק, שהעיד על עצמו כי מגיל חמש עשרה לא פתח ספר שאיננו מתאים לדרך הבעל שם טוב, ראה ברבי את ממשיך דרכו של הבעל שם טוב בדורנו ובקש לשמוע את חוות דעתו.

הרבי ענה לו במכתב ארוך ומופלא, מלא בשבחים מופלגים ובענייני קבלה עמוקים. במכתבו כינה את הבבא סאלי "איש כללי ומנהיג בישראל", וכתב לו שהרי הוא כמלך שאל לו לעזוב את עמו, שנמצא כאן בארץ ישראל. הרבי מגדיר את כחו ותפקידו המיוחדים של הבבא סאלי במלים: "חובת השעה לכבוש ביד חזקה את כל הדור הצעיר", ביטוי המדגים את הכח המשיחי אותו ייחס הרבי לבבא סאלי, שהרי אחד מיעודי המלך המשיח הוא "ויכוף כל ישראל לילך בה [בדרך התורה] ולחזק בדה".

בהקשר המיוחד שלו, הביטוי "לכבוש ביד חזקה" פותח צוהר לעובדה מעניינת: בעולם

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

איזון בעבודת ה'

פעם חשבתי שעבודת ה' שלי צריכה להיות עצמאית לחלוטין, בלי אף אחד מעלי, מה שגרם להרבה סיבוכים ובעיות. בשנים האחרונות הבנתי שעלי לאמץ לעצמי דרך ברורה בעבודת ה', מנהגים, למצוא משפיע וכו' והתקרבותי לחסידות חב"ד. בכל זאת, נדמה לי שיש משהו ש'תוקע' את ההתקדמות שלי ומונע ממני להגיע לאיזון בעבודת ה'. אשמח לעצת הרב.

מענה:

האיזון הנכון הוא שלצד עבודתך העיקרית, עליך להתרכז בהשפעה לזולת, בלימוד, בפרט עם בעלי תשובה בתחילת הדרך. לגבי הבלבולים שעדיין קיימים מהעבר או שצמחו מחדש לאחרונה, עליך לדבר עליהם עם המשפיע שלך או עם אחד החברים שאתה מרגיש הכי קרוב אליו, ומתוך קבלת עול פשוטה ואמונה ובטחון בה' לשרש אחריהם עד גמירא – "הזמן קצר והמלאכה מרובה" ואין זמן לבלבולים.

איזו נפש מתלבשת בדם?

בספר הנפש הרב מסביר ש"הנפש היא הבחינה המקשרת את פנימיות נפשו של האדם אל המציאות החיצונית. היא המתלבשת בגוף האדם ומחיה אותו ואת כל פעולותיו, וכן את הביטוי וההבעה של הנפש כלפי חוץ, המחשבה הדיבור והמעשה. בכך היא הבחינה המקבילה לספירת המלכות, שכוללת את שורשי הלבושים של הנפש". ומציין ש"עיקר מקום התלבשות הנפש בגוף היא בדם, כמפורש בתורה 'כי נפש הבשר בדם היא' ו'הדם הוא הנפש'". הרב לכאורה מדבר על הנפש האלקית, אסן אך הדבר מסתדר עם כך שבתניא [פרקים א' וט'] נדרשים פסוקים אלה על הנפש הבהמית?

מענה:

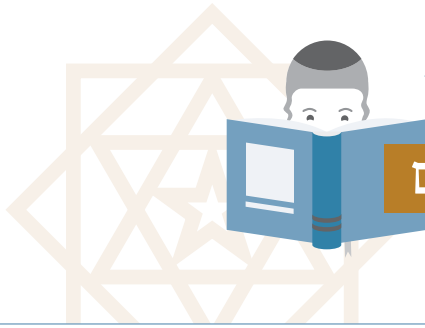
על הפסוק "נפש כי תחטא" אומר הזהר (ח"ג יג, ב. טז, א) "נפש כי תחטא" – תוהא", זו תמיהה כיצד הנפש יכולה לחטוא. ברורה, אם כן, שהמדובר

הוא בנפש האלקית (שהרי על הנפש הבהמית אין כל תמיהה).

הקשר בין דרגות הנפש של שתי הנפשות, האלקית והבהמית, כל כך חזק עד שגם על דרגת הנפש של הנפש האלקית שייך לומר "הדם הוא הנפש" בהיותה מלובשת בנפש הבהמית. (ביתר דיוק, כשהפסוק אומר "הדם הוא הנפש" על הנפש הבהמית, היינו על כל הנרנח"י של הנפש הבהמית, וי"ל שהנפש של נרנח"י הנפש האלקית מלובשת ביחידה של הנפש הבהמית דוקא, ודוק).

להרחבה, ראה לב לדעת, 'פרק בעבודת ה', עמוד ה ואילך ושם בהערה כ.

רמזים: **הדם הוא הנפש** = **מלכות**, סוד הנפש כמבואר שם. **הדם הנפש** = **יא פע' דם** = **כב ברבוע**. "כי נפש הבשר בדם הוא" "הדם הוא הנפש" = **1521** = **39**, הוי' אחד ברבוע (סימן מובהק של השלמה וגם של שרש בקדושת הנפש האלקית).

המדור מוקדש לזכות: הרכה הנולדת
הוד שתח' ברודי - ד' טבת תשפ"א.
שתגדל להיות חסידה יר"ש ולמדנית

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

עָנוּ אֶפֶס פְּאָרָס

עננה היא אחת מהמדות המיוחדות בהן הצטין רבי זושא מאניפולי, שיום הלולתו חל ביום ששי – ב' שבט. רבי זושא נודע בתמימותו ובפשטותו הרבה, עד שרבים טעו בו ודמו אותו למי שכלל אינו יודע ללמד. מענינת היא העבדה, שמכל תלמידי הרב המגיד, שהיו כלם צדיקים גדולים וגאוני עולם, בחר אדמו"ר הזקן דוקא ברבי זושא לקבל את הספמתו לספר התניא ולהדפיסה בראשו. לפני הסתלקותו חלק הרב המגיד לתלמידיו תפקידים, ולרבי זושא הורה שלא לשמש רבי של עדת חסידים. "הוא נתעלה מזה", כתב עליו בצואתו.

בזכות רבי זושא, אשמח שנדבר היום על מדת העננה ונתחזק בה.

ענו אפס פארס

יש ילדים שבטוחים שלהיות ענו פרוש הדבר הוא שעליה להמעיט בערב

"מה הוא אומר? איזה רעש, לא שומעים פלום". רבי זושא מתאמץ לשמע, אבל לא מצליח. הוא קם ממקומו הקבוע, בקצה הקדר, ומחפש פסא פנוי קרוב יותר. הוא מתישב ומנסה לקלט את דבריו של מורו ורבו, המגיד מפעזריטש, אבל עדין לא מצליח לשמע את הדברים. שוב קם רבי זושא, נוטל את פסאו, גורר אותו לקרבת ראש השלחן ומתיישב בסמיכות לרב המגיד. ולא, הוא לא שם לב למבטים התמהים שמפנים אליו מכל הפוננים. הוא מרתק פלו, אבל עדין לא מצליח לשמע מלה. "למה לא שומעים פלום?", הוא פונה לתלמיד שיושב בסמיכות אליו. התלמיד לא עונה. הוא נבוך. כבר כמה דקות שהרב המגיד מפליג בשבחו של רבי זושא ומספר במעלותיו, ואלו הוא – ממשיך להתקרב. למבטים התמהים של התלמידים עונה הרב המגיד: "לזושא שלנו שמיעה מיוחדת, ברגע שמתחילים לדבר בשבחו הוא פשוט חדל לשמע...".

בשתוף מסודות תורת חיים בראשות הרב יצחק גינזבורג כתב הרב שילה אופן, משפיע חסידי בת"ת תורת חיים בירושלים

מעיד עליו כי "האיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". כלומר, משה רבינו מרגיש בתוכו כי כל אחד אחר בעולם יותר טוב ממנו, והוא חושב זאת ברצינות גמורה. לפי פשט המלים בפסוק – "מכל האדם" – הכוונה היא לכל אחד, ואפלו גוי. הייתכן? משה רבינו הולך בשוק ורואה גוי שכור מתגולל על הארץ והוא באמת חושב שאותו אדם יותר טוב ממנו? הרי הוא האיש היחיד שזכה לעלות למרום, לשחות עם מלאכים ולשמע את התורה בלה מפי הגבורה. "לא קם בישראל כמשה עוד!"

בנראה שענוה אמתית מתחילה ממקום אחר. לא רק מה אני לא, אלא בעקר מה בן.

כי דכך נזכר?

מהי הסבה לכך שאיש ענו, כמו משה רבינו, מענון להמעיט בערכו? מה גורם לו להיות משכנע שהזלת עולה עליו במעלותיו? כי הוא יודע מי הוא הגדול באמת. "לה ה' הגדלה!". לאחר שעלה משה למרום וזכה לגלוי אלקות יחודי, הוא יודע עד כמה גדול ה', כמה חכם וטוב הוא, עד איך-סוף, כמה הוא קדוש. לאור כל זאת, הוא נעשה חדור בבוטול לה' וברצון עז לגלות אותו בכל מקום. דוקא מתוך כל מה שמתגלה לו הוא יודע: המעלה בה זכיתי היא מתנת חנם מאת ה', ולא שהגיעה לי בזכות

המעלות שבה. למשל, אם אתה מציד יפה אל תנסה להבליט את הדבר. אל תשוין. שמד את הנושא לעצמה. ואם פרסמו את הקומיקס שצירף על הלוח הראשי במסדרון? נו, כאן כבר אין ברירה, אז לכל הפחות נסה להקטין את הנזק. שדר לכלם שאין הדבר כה, שלא תמיד יוצא לה כל כך יפה, שעזרו לה. באשר אני בא לילד עם ענוה מסוג זה, טופח לו על השכם ואומר לו "פשששש... כל הכבוד, מה שמעתי עליך?" אני מניח שהוא יתכונן, יענות את הפנים ויפטר: "נו, סתם, לא בדיוק..."

האם זו ענוה? לא תמיד.

זו שאלה אמתית: האם המדה הטובה או התכונה המיוחדת שמציגים בפני באמת נכונה? האם כדי לא להתגאות עלי לענות את המציאות או לעשות הצגות? הרבה פעמים התוצאה מתגובה כזו עלולה להיות מזיקה עוד יותר. למה? כי בתוכי אני מכיר את המעלות שלי ו'מפצץ' בגאווה, אבל זה סוד כמוס. רק אני יודע אותו. ואז אני משחק בעצם משחק כפול. בפנים משתוללת לה הגאווה, ואלו בחוץ – לא נעים... אני מצטידק ומצטנע, ובעצם אוסף לעצמי מעלה נוספת להתגאות בה. פגעת אני גם ענו...

א' מה דיאנא?

האחד והמיוחד שהצטנו בענוה הוא כמובן משה רבינו. ה' יתברך בעצמו

אינה קימת אצלי בזכות עצמי, חושב הענו לעצמו, יכולות אותן מעלות להפך למעין 'כתב אשום' נגדי. האם אני מנצל את כל הכשרון שלי למטרה לשמה קבלתי אותן? עלי לבדק את עצמי היטב. באשר אני חושב לעצמי מה היא קורה אלו ה' היא מחליט להניח את אותן מעלות לא אצלי, אלא אצל האחר ולתת לו את כל המתנות בהן זכיתי אני – אני כבר לא בטוח כל כך מי היא מנצל מעלות אלו יותר טוב. יתכן בהחלט כי דוקא הוא היה מצליח לנצל אותן יותר טוב ממני...

שנזכה לענוה של אמת!

שבת שלום ומברך! 5

עצמי. אם כך, מדוע שאתלהב מההכמה האישית שלי, בעוד שאני יודע שהיא רק פרור קטנטן מתוך ההכמה העצומה של ה' ממנה יש להתלהב!

במקום ליחס את המעלות לעצמי ולהתלהב מהן, עלי לראות בהן משימה. לשם מה נתן לי ה' את אותו הכשרון? כדי לבצע את השליחות המטלת עלי ולעזר באמצעותה לשני, למי שאין בו את אותה תכונה. "אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך". העבר אותה הלאה, הפץ אותה חוצה!

כעת, לאחר שאני יודע מהיכן בא אלי הכשרון, אני יכול להתבונן על הזולת בדרך שונה: היות והמעלה שלי

לאלת הלאו:

פיצד יתכן שמשך רבינו רואה את עצמו פחות מכל איש אחר?

כל ילד/ה שיפתר נכונה את החידה, יזכה בכרטיס להגרלה על פרס שוה.

תשובות יש לשלח לדא"ל:

maosime@gmail.com או בטלפון **079-9211452** עד יום ב' הקרוב

נגוף ורפוא

"וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי'". "וידבר" הוא לשון הנהגה (כמו "ידבר עמים תחתנו"). "אלקים" הוא מדת הדין, תוקף וגבורה. ה' נותן למשה תוקף ועוז לעשות משפט עם פרעה מלך מצרים. שם הפרשה הוא **וארא = יצחק**, רמז לכח מדת הדין העליונה של יצחק. "ויאמר אליו אני הוי'" – זו מדת הרחמים להוציא את ישראל ממצרים. נמצא שהפסוק כולל "נגוף למצרים ורפוא לישראל". הרפואה כתובה בפירוש אחרי קריעת ים סוף, סיום נסי יציאת מצרים, "אני הוי' רפאך" – שלמות הגילוי של "אני הוי'" בפסוק שלנו.

[שעשועים יום יום]

אי-וודאות

הפכה למאפיין עיקרי של חיינו בשנה האחרונה: הילדים ילכו ללימודים או ישארו בבית? האם יתאפשר לקיים חתונה, ובאיזו צורה? האם העבודה או העסק ישנו צורה? האם נוכל לעסוק בתוכניותינו או שהודעת־בידוד תפתיע אותנו? מתי כל זה יגמר? ובעיקר, מה ה' רוצה מאתנו? אליבא דאמת, המשבר הנוכחי רק מדגיש אמת־יסודית – אי־הוודאות היא חלק קבוע מחיינו בעולם הזה. "הכל בידי שמים", ומהשמים לא מגלים לנו כיצד ה' רוצה שננהג. התורה והמצוות מנהיגות את חיינו בפרטים רבים, אבל בענייני הרשות "אין אדם יודע במה משתכר" ו"אין אתנו יודע עד מה". יתר על כן, לצד פרטי ההלכה, ישנו תחום רחב של רשות גם במסגרת הקדושה שאינו ברור ומפורש, בו כלולים הדברים החשובים ביותר – השליחות המיוחדת שלנו, יעודנו האמתי בחיים.

מדוע עשה ה' ככה? מתברר שאצל רובנו ידיעה ברורה מהו תפקידנו היתה גורמת לפעילות מלאת מודעות עצמית ובטחון באג'נדה שלנו, שהיתה הופכת מעבודת ה' לסוג של פולחן עצמי, ר"ל. דווקא המציאות של אי-וודאות מטפחת אצלנו יראת־שמים פנימית – רגישות מתמדת לדרך בה ה' מנהל אותנו ונסיון להגיב נכון.

השיעור הראשון השבוע מוקדש לנושא הזה, כפי שהוא עולה מתוך מאמר קצר של אדמו"ר הזקן. הרב גינזבורג שליט"א, כדרכו, מתרגם את דברי החסידות המלהיבים למושגים עכשוויים ולעבודת היום־יום שלנו וגם 'ממסגר' את הדברים בתמונה כללית של עבודת ה' שלמה ומאוזנת – הכוללת גם יזמה ובטחון פעיל וגם תמימות ותגובה נכונה בתוך מצבי אי-וודאות.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ש	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ר